

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลโคกโคเฒ่า จังหวัดสุพรรณบุรี
ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด และหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหน่วยงานต่าง ๆ

ตอนที่ 3 เกณฑ์และมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ตอนที่ 5 บริบทชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับต้นแบบ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิด และหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญของงานทุกชนิด ในงานแห่งชีวิต จุดเริ่มต้น คือการเริ่มชีวิตในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, 5) ได้กล่าวถึงแนวคิดใน การจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. **แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก** พัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัย จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นต้อนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ขวบ

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น

ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา อธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น และเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพล และมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงถือการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ถือว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างมีความสุข

แนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็ก ต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจเพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ จะต้องยึด

หลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษาโดยต้องคำนึงถึง ความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสาร และการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือ ด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย อย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย นูรณ์การผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้น ของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี และคนเก่งของสังคม สอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ฯลฯ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545, 4)

เด็กทุกคน มีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนา ศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 5)

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตรประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, 5-7) ได้กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ หรือสั่งให้เด็ก มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็ก เพื่อจะได้วางแผนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม
4. การบูรณาการการเรียนรู้ ต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัน ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้
5. การประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนจะต้องสังเกต ได้ประเมินทั้งการสอนของตน และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่
6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน กับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ ช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

การจัดการศึกษา จัดหลักการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา

แนวทางดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่การจัดการศึกษาปฐมวัย

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2531, 3-6) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กโดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม

สติปัญญาและลักษณะนิสัยโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อที่มาจากธรรมชาติและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัวและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม นอกจากนี้ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงการใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิด เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่ให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองเด็ก ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกัน รับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

ลักษณะของสถานบริการและการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542, 17-24) ได้กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษา

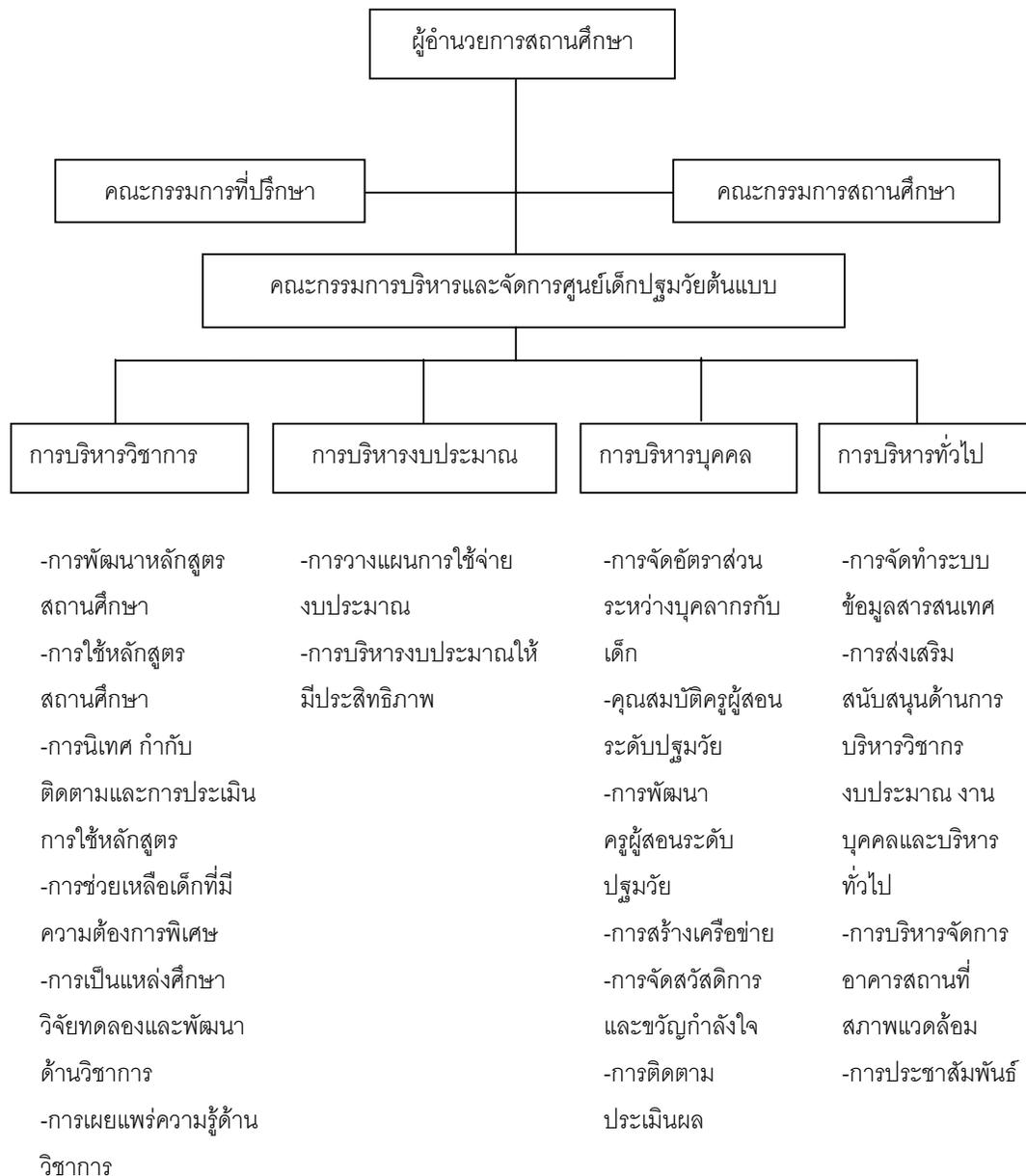
ให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ขวบ ได้กำหนดขึ้นที่บ้านศูนย์บริหารหรือโรงเรียนก็ได้ โดยรูปแบบของการจัดนี้ จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือจัดที่บ้าน (Home-based programs) หมายถึงจัดบริการการดูแลที่ทำขึ้นที่บ้าน กับอีกลักษณะหนึ่งคือจัดที่สถานบริการ (Center-based programs) เป็นบริการเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งในการจัดบริการจำแนกตามอายุได้ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ขวบแรก) 2) กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2-4 ขวบ) 3) กลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5-8 ขวบ) ด้วยลักษณะความแตกต่างของกลุ่มเด็ก ทำให้สถานบริการและโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งมีรูปแบบของการ จัดสถานบริการแตกต่างตามวัยของเด็กด้วย ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ กลุ่มที่ 1 สถานที่ ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) เป็นบริการดูแลเด็ก จำแนกได้ 2 ลักษณะดังนี้ 1.1) ศูนย์ดูแลเด็ก (Child care center) 1.2) บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็กๆ รับเด็กประมาณ 7-12 คน กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาลเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเตรียมเด็กในการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลได้แก่ 2.1) โรงเรียนเด็กเล็ก (nursery school) เป็นโรงเรียนที่พัฒนามาจากศูนย์ดูแล เป้าหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก จึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า โรงเรียนเด็กเล็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งทั้งหมดนี้เรียกว่า สถานศึกษา และกล่าวถึงบุคลากรในด้านการศึกษาปฐมวัยว่า ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ 1) นักการศึกษาปฐมวัย เป็นผู้ทำงานกับเด็ก (อายุแรกเกิด – 8 ปี) 2) ครูปฐมวัย รับผิดชอบในการวางแผนและการจัดโปรแกรมสำหรับปฐมวัยในโรงเรียน นิเทศผู้ช่วยครูและผู้ดูแลเด็กปกติต้องสำเร็จการศึกษาด้านการศึกษามัธยมศึกษาหรือพัฒนาระดับสูง 3) ผู้ช่วยครูปฐมวัย ทำหน้าที่วางแผนและจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ดูแลเด็กและให้ความรู้แก่เด็ก 4) ผู้ดูแลเด็ก ทำหน้าที่ดูแลและช่วยครูให้การศึกษากับเด็ก และ 5) ผู้ปกครองให้การดูแลเบื้องต้นแก่เด็ก สนับสนุนป้องกันและแนะนำเด็กในฐานะผู้ปกครองและพร้อมร่วมมือกับครูและโรงเรียน นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านยังเสนอให้มีนักผู้ปกครองศึกษา (Parent educator) เพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษาระหว่างการศึกษากับผู้ปกครอง

การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2548, 5) ได้จัดตั้งและพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกแห่งสามารถดำเนินงานเป็นต้นแบบศูนย์เด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนว

ทางการบริหารจัดการ การนิเทศ ติดตาม กำกับ ประเมินผล ซึ่งการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารจัดการ

แผนภูมิที่ 2.1 การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, 5)

องค์การบริหารส่วนตำบลกับการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 โดยยกฐานะจากสภาตำบล ที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ด้านรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้านการบริหาร กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ด้านประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบันมีการแก้ไขประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550, 15)

การพัฒนาบุคลากรตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาปฐมวัย

การพัฒนาบุคลากรตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาปฐมวัย มีแนวคิดคือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงเด็ก อาสาสมัคร นักสังคมสงเคราะห์ต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะวิธีการอบรมเลี้ยงดูและสร้างสิ่งแวดล้อมหรือจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีแนวทาง มาตรการประกอบด้วย 1) ดำเนินการให้มีการปฏิรูปกระบวนการผลิตผู้ดูแลเด็ก ครูและบุคลากรอื่น ที่จะทำงานกับเด็กให้มีคุณลักษณะและคุณภาพเหมาะสมกับการทำงานกับเด็กวัยนี้มากขึ้น 2) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรทุกประเภทในสถานบริการสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เป็นมืออาชีพ 3) ปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการ สำหรับบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็ก และผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งระบบการมีรางวัลเพื่อให้บุคคลที่มีคุณภาพมีกำลังใจในการฝึกเป็นมืออาชีพ และ 4) ส่งเสริมให้มีสมาคมวิชาชีพสำหรับบุคลากรด้านเด็กปฐมวัย เพื่อสนับสนุนให้มีความรู้ทันสมัย สามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพิ่มประสบการณ์ด้าน

นวัตกรรม สนใจสื่อต่าง ๆ ด้านเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, 23)

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เขาวพา เดชะคุปต์ (2542, 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึงการใช้ศาสตร์และศิลปะเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารเป็นการประสานงาน การอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงเป็นการบริหารเพื่อให้การศึกษอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กให้ได้รับการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกๆ ด้าน ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

ราศรี ทองสวัสดิ์ (2542, 13) ได้อธิบายถึงหลักในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาเด็กโดยองค์รวมโดยผ่านการเล่น หมายถึง จัดการให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา การพัฒนาเด็กจะทำได้ดีจากกิจกรรม การเล่น

2. ยึดปรัชญาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

3. จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ได้แก่

ด้านร่างกาย ไม่บังคับให้เขียนหนังสือ เพราะการเขียนจะทำได้ดีต่อเมื่อก้ามเนื้อนิ้วมือแข็งแรงที่จะสามารถจับดินสอแล้วขีดเขียนไปในทิศทางที่ต้องการได้ และใช้มือและตาให้สัมพันธ์กันได้

- การออกกำลังกายจะให้เล่นกลางแจ้งอย่างอิสระ

- รับประทานอาหารครบ 5 หมู่

ด้านอารมณ์และจิตใจ

- กิจกรรมที่เหมาะสม เช่น ศิลปศึกษาและการเล่นอย่างอิสระ

- จัดตารางกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้พัฒนาอารมณ์และจิตใจได้

เป็นอย่างดี

ด้านสังคม

- ให้โอกาสเด็กได้เล่นร่วมกันอย่างอิสระ จะช่วยให้เด็กมีโอกาสปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ
- เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะอย่างอิสระจะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ด้านสติปัญญา

- ให้ความรู้ทางพื้นฐานของภาษา คณิตศาสตร์ จากการทำกิจกรรมต่างๆ
- ฝึกการตอบคำถามปลายเปิดพัฒนาความคิดของเด็กๆ

ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป ควรจัดกิจกรรมมุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าการจำเนื้อหาได้ และจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคล มีการประเมินพัฒนาการโดยการสังเกตพฤติกรรม และส่งเสริมพัฒนาการที่ยังด้อยของเด็กแต่ละคน

ในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น คุณหญิงเบญจมา แสงมลิ (2542, 342) กล่าวว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นลักษณะของการบริหารงานที่เกิดขึ้นจากชุมชนเป็นผู้จัดตั้ง มีคณะบุคคลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปของกรรมการ ลักษณะของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะเป็นไปตามความเห็นชอบของคณะกรรมการแต่ละศูนย์และการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดำเนินการมาโดยตลอดนั้น กรรมการปกครองได้นำหลักการบริหารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการมาปรับใช้กับแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรรมการปกครอง, 2545, 8-17) ซึ่งยึดหลักการบริหารงาน ได้แก่ งานวิชาการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ต่อมากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2554, 4-13) ได้แบ่งการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงาน

1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน / กอง / สำนักการศึกษา โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนา
- 2) เด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี ที่จะเข้ารับบริการไม่น้อยกว่า 20 คน

- 3) จัดทำโครงการและแผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น
- 4) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี แผนรับนักเรียน การจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และการงบประมาณ เป็นต้น
- 6) จัดทำระเบียบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

กรณีที่ไม่ได้มีสถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์อนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้าง และการบริหารจัดการศูนย์ฯ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 การย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำแผนการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) จัดทำประกาศการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) รายงานการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน

4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ทราบ

1.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดการประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ
เรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดการประสบการณ์ และ
ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และ
สติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้
และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ
เหมาะสมเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับ
สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับ
การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ดังนี้

ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปีการศึกษา เริ่มต้นปีการศึกษาวันที่ 16 พฤษภาคม
และสิ้นปีการศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปีถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดภาคเรียน
รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 230 วัน และปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษา ดังนี้

- 1) ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 16 พฤษภาคม วันปิดภาคเรียน
วันที่ 11 ตุลาคม
- 2) ภาคเรียนที่ 2 วัดเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤศจิกายน วัดปิดภาคเรียน
วันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไป

หมายเหตุ - หากวันเปิดภาคเรียนตรงกับวันหยุดราชการให้เปิดภาคเรียนในวันทำการถัดไป
- กรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใดประสงค์จะเปิดและปิดภาคเรียนแตกต่างไปจากที่
กำหนดไว้ตามข้อ 1.4.1 สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของชุมชนและความพร้อมของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น

- การกำหนดระยะเวลาเรียนรู้ การเปิดและปิดภาคเรียนให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจัดทำเป็นประกาศ

การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ได้แก่

- 1) อาหารกลางวัน
- 2) อาหารว่าง
- 3) เครื่องนอน
- 4) อาหารเสริม (นม)

5) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์

6) การตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์และ
สาธารณสุข

7) บริการอื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม เช่น เป็นศูนย์
3 วัย และหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

การให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้
ให้เด็กเล็กอายุ 2-5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียงได้ตาม
ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีการพัฒนาการ
ครบทั้ง 4 ด้าน (ด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) เหมาะสมตามวัยและ
ศักยภาพของเด็กแต่ละคนตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประชุม สัมมนา ฝึกอบรม จัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นอื่น
ที่ไม่อาจเปิดภาคเรียนได้ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กได้ไม่เกิน 15 วัน หากเป็นเหตุพิเศษที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติสาธารณะ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 30 วัน โดยให้ทำคำสั่งปิดเป็นหนังสือ และต้อง
กำหนดการเรียนชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่สั่งปิด

ในระหว่างปิดภาคเรียน หรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ 1.4.5 ให้
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครู
ผู้ดูแลเด็ก หรือพนักงานจ้างอื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการด้าน
วิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก สื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การจัด
สภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่าง ๆ หรืองานด้านการศึกษาปฐมวัย

1.5 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง
โดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมจากชุมชน และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- 2) ผู้นำทางศาสนา
- 3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 4) ผู้แทนชุมชน
- 5) ผู้แทนผู้ปกครอง
- 6) ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

ให้คณะกรรมการพิจารณาเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมี หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านต่าง ๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามนโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการบริหารงานด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) พิจารณาเสนอแผนงาน / โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ฯ ตามหลักวิชาการ และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มิกฎหมาย ระเบียบ หรือตามหนังสือ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวทางดังนี้

1.1 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น นำไปใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าอาหารเสริม (นม)
- ค่าอาหารกลางวัน
- ค่าตอบแทน และค่าครองชีพของบุคลากร
- เงินประกันสังคมของบุคลากร
- ค่าวัสดุการศึกษา
- ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล
- ทุนการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต / ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา
การศึกษาปฐมวัย ตามโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
ดุสิต และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- อื่น ๆ

โดยดำเนินการเบิกจ่ายรายการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรร

1.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีจัดหางบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- จัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนา
การศึกษา และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอขอความ
เห็นชอบสภาพท้องถิ่น
- จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
- จัดทำแผนจัดหาพัสดุรายปี
- จัดทำแผนจัดหาพัสดุ
- ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุฯ
- จัดทำสมุดคัมภีร์งบประมาณรายจ่ายในหมวดรายจ่ายต่าง ๆ เพื่อการรายงานและ
การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

1.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงิน
รายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

1.4 การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินงาน

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน วัสดุพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก / กอง / หัวหน้าส่วนการศึกษา / หรือผู้แทน เป็นประธาน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข และผู้แทนผู้ประกอบการในจำนวนที่เหมาะสม เป็นกรรมการ
- 2) แจ่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก สำนวความ ต้องการในการใช้สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยให้คำนึงถึงความ ปลอดภัย ประโยชน์ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กเล็กแต่ละวัย
- 3) ขออนุมัติจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) จัดทำทะเบียนควบคุมวัสดุและครุภัณฑ์
- 5) ดำเนินการเบิกจ่ายสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ที่ได้มาให้กับหัวหน้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

1.5 การเบิกจ่ายงบประมาณ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือปฏิบัติตามระเบียบ ดังต่อไปนี้

- 1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2543
- 2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548
- 3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของ สถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2551
- 4) ระเบียบ หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

กรณีที่เป็นพนักงานจ้าง

1.1 การสรรหา / เลือกสรร และการปรับสภาพ

ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกบุคคลเพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยยึดหลักสมรรถนะความเท่าเทียมในโอกาส และประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการที่ได้มาตรฐาน ยุติธรรม และโปร่งใสเพื่อรองรับการตรวจสอบตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คณะกรรมการการดำเนินการสรรหา / เลือกสรร และการปรับสภาพประกอบด้วย

- 1) ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
- 2) ผู้อำนวยการสำนัก / กอง / ส่วนการศึกษา เป็นกรรมการ
- 3) หัวหน้าสำนักปลัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและ

เลขานุการ

4) ให้นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา ในคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมเป็นคณะกรรมการ ได้ตามความเหมาะสม

หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0809.2 / 10297 ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547
- 2) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0809.5 / ว 85 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2550
- 3) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 1469 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2551

การกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มีอัตราครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามสัดส่วน (ครู:นักเรียน) 1:20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มครูผู้ดูแลเด็กได้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน

- สำหรับอัตราผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และตำแหน่งอื่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดให้มีได้ตามจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับฐานะการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปรับสภาพพนักงานจ้างทั่วไปตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กเล็ก และ

ครูผู้ดูแลเด็ก เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ส่วนที่ ๓๓๓ ที่ มท 0893.4 / ว 80 ลงวันที่ 10 มกราคม 2550 และหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 846 ลงวันที่ 22 เมษายน 2551

1.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ส่วนมาก ที่ มท 0893.4 / ว 476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 และหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / 1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ และสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่อง การเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลาง พนักงานส่วนท้องถิ่น เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรณีที่จะต่อสัญญาจ้างของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาจากผู้ดำรงตำแหน่งคนเดิมเป็นลำดับแรก กล่าวคือ เมื่อสัญญาจ้างใกล้จะสิ้นสุดลง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประชุมพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นพนักงานจ้างในเบื้องต้น หากคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมติประเมินผลการปฏิบัติงานผู้นั้นไม่ต่ำกว่าระดับดี ก็ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาต่อสัญญาจ้างผู้นั้นต่อไป เพื่อให้การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลดีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.5 การพัฒนาบุคลากร

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรม และศึกษาดูงาน การ

นิเทศก์ติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์และฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ดังนี้

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา

1.2 การบริหารจัดการ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการศาสนา ให้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษาในศาสนาสถาน ตามหนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ นร 0107 / ว 20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2551 ดังนี้

2.1) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 1 ที่มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ทั้งหมด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเลือกรูปแบบการบริหารจัดการแบบที่ 2 และ 3 ให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด ทั้งในด้านการบริหารงาน บุคลากร งบประมาณ และวิชาการ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหน่วยงานต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหน่วยงานต่าง ๆ รวม 3 หน่วยงาน คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงสาธารณสุข และโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต นำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

เดิมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553, 2-58) ได้แก่เทศบาล ได้จัดการศึกษาปฐมวัยให้แก่เด็กอายุ 3-5 ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้งบประมาณจากเงินรายได้เทศบาลเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา และในปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ส่วนราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้ดำเนินการถ่ายโอนให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานต่างก็มีความหลากหลาย ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นแนวทางให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กำหนดมาตรฐาน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ต่อมากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2547 นั้น ควรปรับปรุงเนื้อหา หลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. มาตรฐานด้านบุคลากร
3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ด้านการบริหารงาน

1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน / กอง / สำนักการศึกษา โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี ที่จะเข้ารับบริการไม่น้อยกว่า 20 คน
- 2) จัดทำโครงการและแผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี แผนรับนักเรียน การจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และการงบประมาณ เป็นต้น
- 5) จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

กรณีที่ไม่ใช่สถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์อนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้าง และการบริหารจัดการศูนย์ฯ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 การย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

- 1) ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 2) จัดทำแผนการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3) จัดทำประกาศการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) รายงานการย้าย / รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน
- 4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับ

การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป ดังนี้

1.4.1 ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปีการศึกษา เริ่มต้นปีการศึกษาวันที่ 16 พฤษภาคม

1.4.2 และสิ้นปีการศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปีถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดภาคเรียนรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 230 วัน และปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษา ดังนี้

- 1) ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 16 พฤษภาคม วันปิดภาคเรียน วันที่ 11 ตุลาคม
- 2) ภาคเรียนที่ 2 วัดเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤศจิกายน วัดปิดภาคเรียน วันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไป

หมายเหตุ - หากวันเปิดภาคเรียนตรงกับวันหยุดราชการให้เปิดภาคเรียนในวันทำการถัดไป
- กรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใดประสงค์จะเปิดและปิดภาคเรียนแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ตามข้อ 1.4.1 สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของชุมชนและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น

- การกำหนดระยะเวลาเรียนรู้ การเปิดและปิดภาคเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำเป็นประกาศ

1.4.3 การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ได้แก่

- 1) อาหารกลางวัน
- 2) อาหารว่าง
- 3) เครื่องนอน
- 4) อาหารเสริม (นม)
- 5) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์
- 6) การตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข
- 7) บริการอื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม เช่น เป็นศูนย์ 3 วัย และหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

1.4.4 การให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กอายุ 2-5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียงได้ตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.5 จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีการพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน (ด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) เหมาะสมตามวัยและ

ศักยภาพของเด็กแต่ละคนตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

1.4.6 กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประชุม สัมมนา ฝึกอบรม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจเปิดภาคเรียนได้ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 15 วัน หากเป็นเหตุพิเศษที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติสาธารณะ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 30 วัน โดยให้ทำคำสั่งปิดเป็นหนังสือ และต้องกำหนดการเรียนชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่สั่งปิด

1.4.7 ในระหว่างปิดภาคเรียน หรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ 1.4.5 ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก หรือพนักงานจ้างอื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการด้านวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก สื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่าง ๆ หรืองานด้านการศึกษาปฐมวัย

1.5 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง โดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมจากชุมชน และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- 2) ผู้นำทางศาสนา
- 3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ผู้แทนชุมชน
- 5) ผู้แทนผู้ประกอบการ
- 6) ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

ให้คณะกรรมการพิจารณาเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมี หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านต่าง ๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามนโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการบริหารงานด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) พิจารณาเสนอแผนงาน / โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ฯ ตามหลักวิชาการ และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือตามหนังสือ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวทางดังนี้

2.1 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าอาหารเสริม (นม)
- ค่าอาหารกลางวัน
- ค่าตอบแทน และค่าครองชีพของบุคลากร
- เงินประกันสังคมของบุคลากร
- ค่าวัสดุการศึกษา
- ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล
- ทุนการศึกษา หลักสูตรครูศาสตร์บัณฑิต / ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ตามโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

- อื่น ๆ

โดยดำเนินการเบิกจ่ายรายการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรร

2.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีจัดหางบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- จัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษา และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอขอความเห็นชอบสภาพท้องถิ่น
- จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
- จัดทำแผนจัดหาพัสดุรายปี
- จัดทำแผนจัดหาพัสดุ
- ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุฯ
- จัดทำสมุดคุมงบประมาณรายจ่ายในหมวดรายจ่ายต่างๆ เพื่อการรายงานและการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

2.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินงาน

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน วัสดุพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก / กอง / หัวหน้าส่วนการศึกษา / หรือผู้แทนเป็นประธาน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศึกษาพิเศษ นักวิชาการการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข และผู้แทนผู้ปกครองในจำนวนที่เหมาะสม เป็นกรรมการ
- 2) แจ้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก สำนวจความต้องการในการใช้สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยให้คำนึงถึงความปลอดภัย ประโยชน์ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กเล็กแต่ละวัย
- 3) ขออนุมัติจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) จัดทำทะเบียนควบคุมวัสดุและครุภัณฑ์

5) ดำเนินการเบิกจ่ายสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ที่ได้มาให้กับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก / ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

การเบิกจ่ายงบประมาณ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือปฏิบัติตามระเบียบดังต่อไปนี้

1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2543

2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

4) ระเบียบ หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

กรณีที่เป็นพนักงานจ้าง

3.1 การสรรหา / เลือกสรร และการปรับสภาพ

3.1.1 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกบุคคลเพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น กำหนด โดยยึดหลักสมรรถนะความเท่าเทียมในโอกาส และประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการที่ได้มาตรฐาน ยุติธรรม และโปร่งใสเพื่อรองรับการตรวจสอบตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คณะกรรมการการดำเนินการสรรหา / เลือกสรร และการปรับสภาพประกอบด้วย

- 1) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
- 2) ผู้อำนวยการสำนัก / กอง / ส่วนการศึกษา เป็นกรรมการ
- 3) หัวหน้าสำนักปลัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและ

เลขานุการ

4) ให้นายกองค้การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา ในคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมเป็นคณะกรรมการ ได้ตามความเหมาะสม

หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0809.2 / 10297 ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547
- 2) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0809.5 / ว 85 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2550
- 3) หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 1469 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2551

3.1.2 การกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มีอัตราครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามสัดส่วน (ครู:นักเรียน) 1:20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มครูผู้ดูแลเด็กได้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน
- สำหรับอัตราผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และตำแหน่งอื่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดให้มีได้ตามจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.3 การปรับสภาพพนักงานจ้างทั่วไปตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0893.4 / ว 80 ลงวันที่ 10 มกราคม 2550 และหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 846 ลงวันที่ 22 เมษายน 2551

3.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว 61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0893.4 / ว 476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 และหนังสือกรมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / 1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ และสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ

กลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่อง การเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลาง พนักงานส่วนท้องถิ่น เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรณีที่จะต่อสัญญาจ้างของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาจากผู้ดำรงตำแหน่งคนเดิมเป็นลำดับแรก กล่าวคือ เมื่อสัญญาจ้างใกล้จะสิ้นสุดลง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประชุมพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นพนักงานจ้างในเบื้องต้น หากคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมติประเมินผลการปฏิบัติงานผู้นั้นไม่ต่ำกว่าระดับดี ก็ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาต่อสัญญาจ้างผู้นั้นต่อไป เพื่อให้การบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลดีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.5 การพัฒนาบุคลากร

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรม และศึกษาดูงาน การนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์และฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็ก

เด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

เนื่องจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความก้าวหน้า และมั่นคงทางวิชาชีพ โดยได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ดูแลเด็กที่มีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา ดังนั้นในมาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากรกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดคุณสมบัติสถานภาพและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล เรื่องตำแหน่งและวิทยฐานะพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล (เพิ่มเติม) ซึ่งได้กำหนดให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นข้าราชการ / พนักงานครูส่วนท้องถิ่น แต่การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการคัดเลือก และแต่งตั้งตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนดได้ต้องเป็นกรณีที่ได้รับการจัดสรรอัตราจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแล้วเท่านั้น ดังนั้น ในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ดูแลเด็กจากสถานภาพพนักงานจ้างเป็นตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กในปัจจุบัน มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งการสรรหาเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวโดยมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดแต่ให้มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากรนี้ไปก่อน มาตรการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากรนี้จึงได้กำหนดคุณสมบัติของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ / พนักงานครูส่วนท้องถิ่น และกรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ / พนักงานครูส่วนท้องถิ่น

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษา หรือปฐมวัย หรือทางอื่นที่ ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้ และ

2) ได้ปฏิบัติงาน หรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัย ของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือ หน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงาน และระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

1.2 กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4 / ว61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0893.4 / ว476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนมาก ที่ มท 0893.4 / 1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่ วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจาก ชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย โดยมี รายละเอียดดังนี้

1) รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึง การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน และวัตถุประสงค์ของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

3) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล

4) จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไป และประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

7) นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

8) จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

9) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. ครูผู้ดูแลเด็ก

2.1 กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ / พนักงานครูส่วนท้องถิ่น

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ทุกสาขาวิชาเอก หรือทางอื่นที่ ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้ และ

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัย ของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2.2 กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนด

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนา ผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3) ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5) ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6) อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด

7) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

- 9) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 10) จัดทำ / ผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน
- 11) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 12) ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน
- 13) พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนา

ผู้เรียน

- 14) จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
- 15) จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
- 16) รวบรวมผลงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับ
- 17) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการกลาง
พนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
สถานภาพ เป็นพนักงานจ้างทั่วไป / พนักงานจ้างตามภารกิจ
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก
- 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4. พนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย

- 1) ธุรการ / การเงิน / พัสดุ
- 2) ผู้ประกอบอาหาร
- 3) ภารโรง
- 4) ยามรักษาความปลอดภัย
- 5) พนักงานจ้างตำแหน่งอื่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าจำเป็น

คุณสมบัติเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่ง

มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการ
กลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพ เป็นพนักงานจ้างทั่วไป / พนักงานจ้างตามภารกิจ

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) ธุรการ / การเงิน / พัสดุ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้
    - 1) ทำหน้าที่ธุรการ การเงิน และพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามระเบียบหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
    - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 2) ผู้ประกอบอาหาร มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
    - 1) ประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัย ตามหลักโภชนาการสำหรับเด็กเล็ก แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีสุขภาพดีไม่เป็นโรคติดต่อ จัดสถานที่ประกอบอาหารและเครื่องครัวให้สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ
    - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 3) ภารโรง มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
    - 1) ทำความสะอาด รักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแล ซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ และมีความปลอดภัยสำหรับเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
    - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 4) ยามรักษาความปลอดภัย มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
    - 1) ดูแลรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน บุคลากร และเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
    - 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
    - ได้แก่ นายกององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรองนายกององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายการกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
    - 1) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างยั่งยืน
    - 2) สนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาศักยภาพ การ

พัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งคุณภาพครูผู้ดูแลเด็ก สภาพแวดล้อม วิชาการ และกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมสายใยรักเพื่อเสริมสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว

4) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์และสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5) ระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

6) กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ

2) สำรวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้ง ย้าย / รวม ยุบเลิก และดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากร สถานที่ ตามฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

4) ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ และมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงาน

6) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงนาม

7) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8) จัดทำระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นชอบและลงนาม

9) กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

10) นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และรายงานผลพร้อมเสนอให้ผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่อบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้แก่เด็กเล็ก ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูก สุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจ ไร้กังวล การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนา เด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกัน การแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ ส่งเสริมความ ปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพ ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่

1.1 ที่ตั้ง

1) สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ใน พื้นที่อาจเสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ณาปนกิจสถาน มลภาวะทางอากาศ แสงและเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการ ป้องกันอุบัติเหตุตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2) ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมี ความจำเป็น ต้องสร้างให้ห่างจากแนวนอนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วป้องกันอันตราย

3) พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย และเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้องมี มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูงของห้องจากพื้นถึง เพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

1.3 ทางเข้า – ออกตัวอาคาร

ทางเข้า - ออกตัวอาคาร มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

1.4 ประตู – หน้าต่าง

ประตู – หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้าง และชัดเจน ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

1.5 บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 1.75 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีลูกกรง และราวบันไดมีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันไดและช่องลูกกรง บันได (ช่องที่เป็นช่วงอันตรายอยู่ระหว่าง 9-23 เซนติเมตร)

1.6 พื้นที่ใช้สอยภายใน

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย เฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน หากไม่สามารถแยกเป็นแต่ละห้องได้ อาจจัดรวมเป็นห้องอเนกประสงค์ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ โดยมีแนวทางดังนี้

16.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

- จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป

- อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด นำไปซักฟุน ตากแดดอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

- ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม มีสภาพดี และมีเฉพาะเด็กแต่ละคน ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยการซัก หรือผึ่งแดด เพื่อลดการแพร่ของเชื้อโรค

- ตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวน ในบริเวณพื้นที่สำหรับนอน

16.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ จัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ตู้ โต๊ะ เป็นระเบียบ และมีการยึดติดกับผนังหรือพื้น อย่างมั่นคง ในกรณีที่เครื่องใช้นั้นล้มได้ง่าย เหลี่ยม มุม ที่แหลมคมของเครื่องใช้ต่างๆ ต้องหุ้มด้วยวัสดุที่นุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก

16.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

16.4 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวก และความปลอดภัยเป็นหลัก ดังนี้

1) สถานที่เตรียมปรุงอาหาร สะอาด เป็นระเบียบ และการขนส่งอาหารที่พร้อมบริโภค ต้องมีการปกปิด

2) มีการระบายอากาศที่ดี ไม่มีกลิ่นควันรบกวน

3) มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก เช่น มีการป้องกันอันตรายที่เกิดกับเด็กได้จากมีด ของมีคม ถังแก๊ส เป็นต้น

4) โต๊ะเตรียมปรุงอาหารมีสภาพดี สะอาด สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

5) ภาชนะที่ใส่อาหารทำด้วยวัสดุที่ปลอดภัย เช่น สแตนเลส อลูมิเนียม เมลามีนสีขาว หรือสีอ่อน ไม่แตกง่าย หรือมีความคม

6) ที่ล้างภาชนะ ควรใช้อย่างที่มีก๊อกน้ำ หรือท่อระบายน้ำ ถ้าใช้กะละมังต้องมี 3 ใบ วางสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 เซนติเมตร และบริเวณที่ล้างจะต้องมีการระบายน้ำได้ดี ไม่เฉอะแฉะ

7) ล้างภาชนะ อุปกรณ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อภาชนะ และน้ำสะอาดอีก 2 ครั้ง หรือล้างด้วยน้ำไหล

8) ภาชนะ อุปกรณ์ เมื่อล้างเสร็จแล้วต้องคว่ำให้แห้ง ห้ามเช็ด วางในตะแกรง สะอาด สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร

9) เชียง มีด ต้องอยู่ในสภาพดี สะอาด แยกใช้ตามประเภทของอาหาร ได้แก่ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์สุก เนื้อสัตว์ดิบ มีเชียงแยกใช้ตามประเภทอาหาร อย่างน้อย 3 อัน และควรทำความสะอาดทันทีเมื่อใช้เสร็จ

16.5 ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และขณะอยู่ในห้องปฐมพยาบาลเด็กต้องอยู่ในสายตาคูครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องปฐมพยาบาลเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่ปฐมพยาบาลแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

16.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟัน ในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็ก ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทโดยสะดวก พื้นไม่ลื่น แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิง

16.7 ห้องส้วมสำหรับเด็กต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็กโดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อเด็ก 10 - 20 คน โถส้วมต้องมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นลงได้ง่าย ห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก พื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็กแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

16.8 ห้องอเนกประสงค์ สำหรับใช้กิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหารหรือการนอน คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงกว่า 2.00 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

16.9 การกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำออกไปทิ้งภายนอกอาคารทุกวัน

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร

2.1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เพื่อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 – 3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียด และมีผลถึงฮอโมนการเติบโตของเด็ก

2.1.2 เสียง

เสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ระดับเสียงเหมาะสม

2.1.3 การถ่ายเทอากาศ

ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจก หรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องมีเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า – ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร

2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่ม แทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณลานวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่น่าเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์

จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัย และการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.2.4 ระเบียง

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มีอาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกกรงกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

3.1.1 ติดตั้งระบบอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไป ภายในบริเวณอาคาร

3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่องต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร และถึงดับเพลิงติดตั้งสูงจากพื้นถึงหัวถัง ไม่เกิน 1.50 เซนติเมตร

3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยวัสดุแตกหักง่าย หรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเหลี่ยมไม้ หรือเหลี่ยมคม

3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

3.1.6 จัดให้มีวัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ – ห้องส้วมที่มีลักษณะลื่น และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก วัสดุกันลื่นที่ใช้ในห้องน้ำ – ห้องส้วม ต้องทำความสะอาดเสมอ

3.1.7 ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำ ที่อาจจะเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคารรวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

3.1.8 มีระบบการล็อกประตูในการเข้า – ออก นอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่ เปิด – ปิด ได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้หน้าประตู สำหรับห้องครัวและที่ประกอบอาหาร ควรมีประตู เปิด – ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค เช่น มุงลวด ฯลฯ และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

3.1.10 มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง มีความสูง ขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับป้องกันอุบัติเหตุ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

3.2.2 บุคลากรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุ และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3.2.3 มีโทรศัพท์และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันทั่วทั้งที่ กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับการปฐมพยาบาลประจำไว้

3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก

3.2.5 มีมาตรการในการรับ – ส่งเด็ก อย่างเป็นระบบ

3.2.6 มีแผนและแนวทางการปฏิบัติ กรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือโดยด่วน

มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2 – 5 เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญ ดังนี้

1) เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา)

2) เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามวัย โดยองค์รวมผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย

3) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

4) เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็ก ตามบริบท และวัฒนธรรมของชุมชน สังคม ในท้องถิ่น

5) เพื่อส่งเสริมความรัก เอื้ออาทร ของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคมท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังต่อไปนี้

1) ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2) หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเอง ตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการดังนี้

2.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

2.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

2.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

1. การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากการสำรวจความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยการศึกษาเอกสารท้องถิ่นและงานวิจัย มาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
- 4) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 6) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 7) สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 - 5 ปี

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม
- 5) ชื่นชมและกล้าแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3. คุณลักษณะตามวัย

3.1 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
  - วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
  - เดินถอยหลังได้
  - เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้นเดียว
  - สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี
  - หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
  - จับดินสอด่างใหญ่ ๆ ได้ ด้วยนิ้วชี้ และนิ้วหัวแม่มือ

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- มีความเป็นตัวของตัวเอง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- เล่นรวมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น
- เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- พยายามช่วยตัวเองในการแต่งตัว
- รู้จักขอ และเริ่มรู้จักให้
- เริ่มรู้จักรอยคอย มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3 – 5 นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สำรวจสิ่งต่าง ๆ
- เริ่มประโยคคำถาม อะไร
- สนใจสิ่งรอบตัว
- วางของซ้อนกันได้ 4 – 6 ชั้น

3.2 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือ และลำตัว
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)

- เล่นสมมติได้

- รู้จักรอคอย

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้

- บอกชื่อของตนเองได้

- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้

- สนใจนิทาน และเรื่องราวต่าง ๆ

- ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจอง และแสดงท่าทางเลียนแบบได้

- รู้จักใช้คำถาม อะไร

- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ

- อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

3.3 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้

- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง

- เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้

- เขียนรูปลี่เหลี่ยมตามแบบได้ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้

- กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมในบางสถานการณ์

- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถผลงานของตนเอง และผู้อื่น

- ชอบทำทนายใหญ่

- ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

3) พัฒนาการด้านสังคม

- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง

- เล่นร่วมกับคนอื่นได้

- รอคอยตามลำดับ ก่อน – หลัง

- แบ่งของให้คนอื่น

- เก็บของเล่นเข้าที่ได้

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

3.4 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นคง

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

- แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- ชื่นชมความสามารถผลงานของตนเองและผู้อื่น
- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

3) พัฒนาการด้านสังคม

- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
- มีมารยาทในสังคมที่งดงามมีจิตอาสา

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นและสร้างสรรค์งานตามศักยภาพ

4. การจัดประสบการณ์

4.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 2 ปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นและทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ได้พัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1) หลักการจัดประสบการณ์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

- (1) เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดี และปลอดภัย
- (2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจา และท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร
- (3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ และพัฒนาการเด็ก
- (4) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เชื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก

- (5) ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (6) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาการเด็ก

2) แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี ดังนี้

- (1) ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
- (2) สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์
- (3) จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้เลือกลงมือกระทำ และเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
- (4) เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
- (5) จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัย เหมาะสมกับเด็ก
- (6) ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- (7) ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

4.2 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3 – 5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1) หลักการจัดประสบการณ์

- (1) จัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวม และอย่างต่อเนื่อง
- (2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- (3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

(4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

(5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2) แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

(1) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

(2) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

(3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

(4) จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

(5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล อื่นในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข เชื่อมต่อการเรียนรู้

(6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในบริบทของชุมชนนั้น ๆ

(7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(8) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีการวางแผนล่วงหน้า และแผนที่เกิดจากสภาพจริง

(9) นำชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์

(10) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

5. การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

2. ด้านการจัดประสบการณ์ / การจัดกิจกรรมประจำวัน

3. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

4. ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

6. ด้านการนิเทศการศึกษา

7. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

8. ด้านโภชนาการ

9. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ / โครงการที่ส่งเสริมผู้เรียน)

10. ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็ก

1. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 2 ระดับ

1. ระดับอายุ 2 ปี

2. ระดับอายุ 3 – 5 ปี

โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กเล็ก ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3) การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ การประเมินระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2) โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย

2.1) สาระการเรียนรู้รายปี

2.2) ระยะเวลาเรียน

3) การจัดประสบการณ์

4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้

6) การประเมินพัฒนาการเด็ก

7) การบริหารจัดการหลักสูตร

8) อื่น ๆ

2. ด้านการจัดประสบการณ์ / การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 2 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ครูผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะต้องทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร โดยมีหลักการจัดและขอบข่ายกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

2.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

วัย 2 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 นาที

วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 12 นาที

วัย 5 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 15 นาที

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเด็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องกันนานเกิน 20 นาที

3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที

4) กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลัง และไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควร

จัดลำดับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2.2 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวัน

สำหรับเด็กอายุ 2 ปี

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 2 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวัน และการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

1) การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการรับประทานอาหาร การนอน การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัย และการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวลแบบไทย

2) การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการรับรู้ผู้เรียนประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยินเสียง การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัสจับต้องสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในด้านขนาด รูปร่าง ความยาว สี น้ำหนัก และผิวสัมผัส เช่น การเล่นเกมที่มีพื้นผิวลักษณะแตกต่างกัน เป็นต้น

3) การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ – ตา เป็นกิจกรรมที่ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ นิ้วมือให้พร้อมที่จะหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือและตา เช่น ร้อยลูกปัด เล่นพลาสติกสร้างสรรค์ เล่นหยอดบล็อกรูปทรงลงกล่อง ตอกหมุด โยนรับลูกบอล ตักน้ำหรือทรายใส่ภาชนะ เป็นต้น

4) การเคลื่อนไหวและการทรงตัว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา มือกับนิ้วมือ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน โดยการจัดให้เด็กเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ – เล็ก ตามความสามารถของวัย เช่น คืบ คลาน ยืน เดิน เล่นนิ้วมือ เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามเสียงดนตรี วิ่งไล่จับ ปีนป่ายเครื่องเล่นสนาม เล่นชิงช้า ม้าโยก ลากจูงของเล่นมีล้อ ขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น

5) การส่งเสริมด้านอารมณ์ – จิตใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข เช่น อุ้ม โอบกอด ตอบสนองต่อความรู้สึกที่เด็กแสดงออก เป็นต้น

6) การส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปัน รู้จักรอคอย เป็นต้น

7) การส่งเสริมทักษะทางภาษา เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้เปล่งเสียง เลียนเสียงพูดของผู้คน เสียงสัตว์ต่าง ๆ รู้จักชื่อเรียกของตนเอง ชื่อพ่อแม่หรือผู้คนใกล้ชิดและชื่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูด และท่าทาง เช่น ชี้ชวนและสอนให้รู้จักชื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ จากข้อจริง เล่านิทานหรือร้องเพลงง่าย ๆ ให้ฟัง เป็นต้น

8) การส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เช่น ชีตเขียนวาดรูป เล่นบทบาทสมมติ ทำกิจกรรมศิลปะ เล่นของเล่นสร้างสรรค์ เป็นต้น

สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี

1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี ฯลฯ

2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อมใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3) การพัฒนาอารมณ์ – จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวิสัยในตนเองรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4) พัฒนาลังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย

อย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6) พัฒนาภาษาเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

3. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ในระดับเด็กเล็กนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

- 1) เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2) เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวัน ให้บรรลุจุดหมายตามที่กำหนด

3.2 การทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2) วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 – 5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

3) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรปฐมวัยส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ และส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

4) กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประกอบทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

5) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี

(5.1) เด็กเป็นผู้กำหนด

(5.2) ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

(5.3) ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

6) เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริง และเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

(6.1) นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้

เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้สามารถยืดหยุ่นได้ง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตของเด็ก

(6.2) สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก

ผู้สอนจะสนทนากับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้น ๆ

(6.3) เขียนแผนการจัดประสบการณ์

เมื่อได้ข้อบ่งชี้สาระที่เด็กต้องการรู้ และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มเติมแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบประสบการณ์ที่สำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น สื่อ กิจกรรม และการประเมิน

4. ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เรียนนามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และการค้นพบด้วยตนเอง

แนวทางการดำเนินการใช้สื่อ

- ใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่อยู่อย่างหลากหลาย ทั้งที่บ้าน ศูนย์ฯ ชุมชน
- ใช้สื่อที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเด็ก
- ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ –

จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเน้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

- ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์

- บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้สู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ซีดีรอม วีดิทัศน์
- เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก โดยร่วมจัดหาสื่อ

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ให้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินผล ส่งเสริมความสามารถให้ประเมินผลอย่างถูกต้อง จัดให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคอยดูแลควบคุมการดำเนินการวัดผล

และประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งการตรวจสอบการจัดทำสมุดประจำชั้น และสมุดประจำตัวนักเรียนให้ถูกต้องเรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยยึดถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินผลมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการควรวีธีหลักดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน และนำผลมาพัฒนาเด็ก
- 2) ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 3) สภาพประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
- 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือ และจดบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน

5) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้วิธีการทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรวีธีกับเด็กอายุ 2 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

6. ด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นงานที่ครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสอดคล้องกับหลักสูตรฯ การใช้วิธีการนิเทศสามารถทำได้หลากหลายทั้งนี้ต้องปฏิบัติสม่ำเสมอและเป็นระบบ

7. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ในหลักสูตรหรือสังคมคาดหวัง ซึ่งดำเนินการโดยครูผู้ดูแลเด็กหรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เรียนโดยส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

8. ด้านโภชนาการ

การดำเนินงานโภชนาการใช้แนวทางการดำเนินงานโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมอนามัย ซึ่งงานโภชนาการที่สำคัญมี 2 ส่วน คือ การจัดอาหารสำหรับเด็กเล็ก และการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับอาหารตามวัยที่เหมาะสมและเพียงพอ ส่งผลต่อ

การเจริญเติบโตของเด็กเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่ รวมทั้งน้ำดื่มสะอาด และสารอาหารที่จำเป็น ดังนี้

8.1 อาหารหลัก 5 หมู่

ประเทศไทย แบ่งอาหารชนิดต่าง ๆ ที่รับประทานเป็น 5 หมู่ เพื่อเป็นแนวทางง่าย ๆ ที่ใช้แนะนำการรับประทานอาหารว่าควรกินให้ครบ 5 หมู่ โดยอาหารในหมู่เดียวกันสามารถกินทดแทนกันได้ เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารต่าง ๆ ครบถ้วน และเพียงพอ เพื่อการมีภาวะโภชนาการที่ดี อาหาร 5 หมู่ ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง

อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารโปรตีนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้ง วิตามิน และแร่ธาตุ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการสร้างเซลล์กล้ามเนื้อ เนื้อเยื่อ กระดูก ภูมิคุ้มกันโรค ฮอโมน เอนไซม์ และใช้เป็นแหล่งพลังงานของร่างกาย เมื่อร่างกายได้รับสารอาหารคาร์โบไฮเดรต และไขมันไม่เพียงพอ

หมู่ที่ 2 ข้าว แป้ง เผือก มัน และน้ำตาล

อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้พลังงานแก่ร่างกาย เช่น ทำให้เดินไปไหนมาไหนได้ ทำงานได้ ถ้ารับประทานอาหารพวกนี้ในปริมาณเกินความต้องการของร่างกาย สารอาหารคาร์โบไฮเดรตจะถูกเปลี่ยนไปอยู่ในรูปไขมัน และสะสมในร่างกาย

หมู่ที่ 3 ผักต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง ตำลึง คะน้า พักทอง ถั่วฝักยาว ฯลฯ

หมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ เช่น กล้วย ส้ม มะละกอ มะม่วง สับปะรด ขนุน ฝรั่ง
กลางสาด ฯลฯ

ผักและผลไม้ เป็นแหล่งของสารอาหารจำพวกวิตามิน และแร่ธาตุ เช่น วิตามินบี 2 วิตามินบี 6 กรดโฟลิก วิตามินซี วิตามินเอ โปแตสเซียม แมกนีเซียม ทองแดง และแคลเซียม มีหน้าที่หลักในการช่วยให้อวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายทำงานได้ตามปกติ และชะลอความเสื่อมของร่างกาย นอกจากนี้ผักและผลไม้ยังอุดมไปด้วยเส้นใยอาหาร และสารพฤกษเคมี ซึ่งอาจช่วยป้องกันโรคมะเร็งบางชนิดได้

หมู่ที่ 5 ไขมันต่าง ๆ เช่น ไขมันจากสัตว์และไขมันจากพืช

อาหารหมู่นี้ให้สารอาหารไขมัน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้พลังงานที่ใช้ประจำวัน และยังเป็นพลังงานสะสมที่ร่างกายสามารถนำมาใช้เมื่อจำเป็น ถ้าเรากินอาหารที่มีสารอาหารไขมันมากเกินไปเกินความต้องการของร่างกาย จะถูกเก็บสะสมในรูปไขมันตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมทั้งเป็นบริเวณหน้าท้อง และสะโพก

8.2 เด็กปฐมวัยควรได้ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอทุก 45 นาที เพื่อให้สมองสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

8.3 การปรุงอาหารต้องใช้เครื่องปรุงที่มีส่วนประกอบของไอโอดีนด้วยทุกครั้ง เช่น เกลือไอโอดีน น้ำปลาไอโอดีน

8.4 ใน 1 สัปดาห์ควรจัดอาหารให้มีธาตุเหล็กประมาณ 1 – 2 มื้อ

8.5 สารอาหารจำเป็นสำหรับเด็ก

สารอาหารหลักที่เด็กต้องการ คือ คาร์โบไฮเดรต และไขมัน ซึ่งเป็นอาหารที่ให้พลังงานและโปรตีนเป็นอาหารที่ช่วยในการเจริญเติบโตและเสริมสร้างเนื้อเยื่อ เราจะได้โปรตีนจากเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง เด็กเล็กมีความต้องการพลังงานและสารอาหารต่อน้ำหนักตัวมากกว่าผู้ใหญ่ หากได้รับพลังงานไม่เพียงพอ ร่างกายจะนำโปรตีนไปใช้เป็นพลังงานทำให้โปรตีนไม่ถูกนำไปใช้ในเรื่องการเจริญเติบโต ทำให้เด็กเตี้ย แคระแกร็น และอาหารสำหรับเด็กควรมีไขมันเป็นส่วนประกอบในปริมาณที่พอเหมาะเพื่อให้ได้รับกรดไขมันที่จำเป็น นอกจากนี้ยังมีสารอาหารอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ได้แก่

1) แคลเซียม เป็นแร่ธาตุที่สำคัญที่ช่วยในการสร้างกระดูกและฟันให้แข็งแรง และยังมีหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการทำงานของระบบประสาท กล้ามเนื้อ รวมทั้งกล้ามเนื้อหัวใจ การแข็งตัวของเลือดเมื่อมีบาดแผล วัยเด็กเป็นวัยที่ร่างกายต้องการแคลเซียมมาก เนื่องจากมีภาวะสร้างกระดูกมาก ช่วยให้มีการสะสมแคลเซียมในกระดูกมากขึ้น แหล่งอาหารที่มีแคลเซียมมาก ได้แก่ นม เนยแข็ง ปลาเล็กปลาน้อย ปลากระป๋อง กุ้งฝอย เต้าหู้ ผักใบเขียว

2) ไอโอดีน เป็นแร่ธาตุสำคัญ เพราะถ้ามีการขาดในหญิงตั้งครรภ์จะทำให้เด็กที่เกิดมามีสติปัญญาด้อย โดยอาหารที่เป็นแหล่งของไอโอดีน ได้แก่ อาหารทะเล คือ ปลา ปู กุ้ง หอย ปลาหมึก และเกลือเสริมไอโอดีน โดยใช้ในการปรุงอาหาร

3) วิตามินเอ มีหน้าที่ในการเสริมสร้างเนื้อเยื่อ และระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย แหล่งอาหารของวิตามินเอ ได้แก่ ตับ ผักใบเขียว และผักที่มีสีเหลือง เช่น ฟักทอง ตำลึง ฟักทอง แครอท ส่วนในผลไม้ ได้แก่ มะละกอสุก มะม่วงสุก

นอกจากสารอาหารต่าง ๆ ที่จำเป็นตามข้างต้นแล้ว ยังได้รับสารอาหารอื่น ๆ เช่น วิตามิน บี 1 วิตามิน บี 2 วิตามิน บี 6 วิตามิน บี 12 กรดโฟเลต รวมทั้งแร่ธาตุ ฟอสฟอรัส โซเดียม โปแตสเซียม สังกะสี

8.6 การติดตามผลการดำเนินงานโภชนาการ

หลังจากที่ได้แนะนำกับพ่อแม่ / ผู้ปกครองเด็ก และดำเนินการส่งเสริมภาวะโภชนาการหรือแก้ไขปัญหานั้นแล้ว จะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานนั้น เพื่อดูว่าวิธีการส่งเสริมภาวะโภชนาการหรือแก้ไขปัญหานั้นได้ผลเป็นอย่างไร

1) ในกรณีที่เด็กมีการเจริญเติบโตดี ติดตามโดยชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงตามปกติ

2) ในกรณีที่เด็กอยู่ในระดับเสี่ยง ต่อการขาดอาหาร (น้ำหนักค่อนข้างน้อย ค่อนข้างเตี้ย ค่อนข้างผอม หรือเสี่ยงต่อภาวะอ้วน (ท้วม) และเด็กที่ขาดอาหาร (น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ เตี้ย หรือผอม) หรือมีภาวะอ้วน (เริ่มอ้วนหรืออ้วน) ให้ติดตามโดยการชั่งน้ำหนักทุกเดือน และวัดส่วนสูงทุก 3 เดือน เมื่อชั่งน้ำหนัก - วัดส่วนสูงแล้ว นำน้ำหนักส่วนสูงมาจุดลงในกราฟ ทั้ง 3 ตัวชี้วัด เพื่อดูว่า

- เด็กมีแนวโน้มการเจริญเติบโตเป็นอย่างไร
- ภาวะโภชนาการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

เด็กอาจมีภาวะโภชนาการเหมือนเดิม แต่เส้นการเจริญเติบโตของเด็กเปลี่ยนแปลงให้ดูด้วยว่า เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น เท่าเดิม หรือแย่ลง (รายละเอียดดูในหัวข้อ แปลผล และแจ้งผล) ในกรณีที่เส้นการเจริญเติบโตของเด็กเปลี่ยนแปลงดีขึ้น แสดงว่า การกินอาหารดีแล้ว หรือวิธีการแก้ไขปัญหานั้นดีแล้ว ให้ทำต่อไป

ในกรณีที่เส้นการเจริญเติบโตของเด็กไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงไปในทางแย่ลง แสดงว่าการกินอาหารของเด็กยังไม่เพียงพอ หรือวิธีการแก้ไขนั้น ยังไม่ดีต้องปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ไขใหม่

9. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ / โครงการที่ส่งเสริมผู้เรียน)

1) กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา ฯลฯ

2) โครงการต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

10. ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยใช้มาตรฐานการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐาน และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

มาตรฐานที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชน

มีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกัน ทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก ที่จะทำให้มีการส่งเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นภาระคดมวลรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้าต่อไป

บุคลากร ครอบครั้ว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1) ให้คำแนะนำปรึกษาการจัดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครองและครู

3) ให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์เรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชน ท้องถิ่น ทราบอย่างทั่วถึง

2. ด้านอาคารสถานที่

1) ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร

2) ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านงบประมาณ

ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อวัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และอื่น ๆ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ด้านบุคลากร

1) ให้คำปรึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ร่วมในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดูแลความปลอดภัยเด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. ด้านความสัมพันธ์ชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้ ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน
- 2) จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง
- 3) จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง
- 4) จัดให้มีมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง
- 5) จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ
- 6) จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานวิชาการ นวัตกรรม สื่อการเรียนการสอน และผลงานเด็ก
- 7) เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ
- 8) เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด สวนสาธารณะ ฯลฯ
- 9) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการชุมชน เกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และอื่น ๆ

การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นอกเหนือจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนได้ ดังนี้

1) ด้านอาคารสถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชน หรือประชาชนภายในท้องถิ่น ในวันสำคัญต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2) ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือประชาชน

3) ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวิชาการ สารสนเทศ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และชุมชนในการค้นคว้า ศึกษาต่าง ๆ

4) ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการแก่ประชาชน หรือชุมชนในท้องถิ่น โดยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ ครูผู้ดูแลเด็ก เป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

5) ด้านการให้บริการสาธารณะ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถมีส่วนร่วมช่วยในการสนับสนุนการให้บริการสาธารณะแก่ชุมชน หรือประชาชนได้ ตามบริบทหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากชุมชน

1) การสนับสนุนวัสดุ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ

ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวัสดุ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น

2) บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

ชุมชนสามารถบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ รวมทั้งการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) ให้ความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชน หรือจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ

ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้มีความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ มาถ่ายทอดความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4) ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่าง ๆ โดยให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริง

5) ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการ
พัฒนาเด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กระบวนการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร
ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และศาสนสถาน สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่

- 1) ร่วมระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ร่วม ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3) ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมินศูนย์ฯ ร่วมแก้ไข เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

มาตรฐานที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย

เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มี
มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่
เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก
ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการ
สร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับ
จังหวัด ระดับภาค โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็ก
ปฐมวัย
- 2) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพใน
การพัฒนาเด็ก
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่าง
หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
แนวทางปฏิบัติงาน

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) จัดทำแผน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ

3) ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ

4) แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) ดำเนินการตามแผนและปฏิทินงานที่กำหนดไว้

6) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด

หมายเหตุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปรับรูปแบบ และกิจกรรมภายใต้ความร่วมมือได้ตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น

การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานผู้จัดการการศึกษาปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามศักยภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2) ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย

3) ประเมินผลการพัฒนา

4) สนับสนุนให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

การจัดตั้งเครือข่ายระดับต่าง ๆ

ขั้นที่ 1 การวางแผน

1) วางแผนในการสร้างเครือข่าย

2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ

- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

- สถานีอนามัย

- โรงพยาบาล

- ศาสนสถาน

- สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

- ชมรม / สมาคม ต่าง ๆ

ฯลฯ

3) จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่าย

4) จัดตั้งชมรม คณะกรรมการชมรม คณะทำงานหรือคณะกรรมการที่จะเป็นทีมงานพร้อมกำหนดภารกิจหน้าที่ และกลไกในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และกิจกรรมต่าง ๆ โดยทีมงานประกอบด้วย

- ผู้นำเครือข่าย

- หัวหน้าศูนย์ฯ

- ผู้ดูแลเด็กดีเด่น

- ครูผู้ดูแลเด็ก

- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

- เจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยในพื้นที่

- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

- ภูมิปัญญาในพื้นที่

- ผู้ปกครอง

- ผู้นำทางศาสนา

5) วางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

- จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็ก

- ศึกษาดูงาน

- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- นิเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการดำเนินงาน

1) ประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีของแต่ละฝ่ายแต่ละทีมที่แบ่งภาระงานไว้

2) รวบรวมผลการประเมิน ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อเสนอทีมงาน

คณะทำงานและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนา

นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการสร้างเครือข่าย

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2546, 5-11) ได้วางแนวการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถึงคุณภาพการจั้ดบริการเลี้ยงดูเด็กระดับปฐมวัย เพื่อให้เป็นศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ ทั้งที่เป็นปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยกำหนดที่ควรคำนึงถึงมีดังนี้ มาตรฐานด้านปัจจัย ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์เด็กเล็ก เช่น ภายในและภายนอกอาคาร ตัวอาคารมั่นคงแข็งแรง มีความปลอดภัย ไม่อยู่ในบริเวณเสี่ยงอันตราย พื้นที่ใช้สอยแบ่งเป็นสัดส่วน

2. สภาพอากาศ มีสภาพอากาศที่ถ่ายเท รมรื่น สะอาด รวมถึงมีบรรยากาศภายในศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งแสดงให้เห็นความอบอุ่น ให้เด็กรู้สึกถึงความเป็นบ้าน

3. คุณสมบัติและคุณภาพ ของบุคลากรที่ให้บริการ ได้แก่ ผู้บริหาร กรรมการครู/ผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรสนับสนุนอื่น ๆ ควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานและควรได้รับการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก และผู้ปกครอง มีสุขภาพแข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการเรียน การสอนที่มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก และจำนวนเด็กที่ให้บริการ เช่น จำนวนเครื่องเล่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

1. มาตรฐานด้านกระบวนการ

1) กระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรม มีการวางแผนการเรียน การสอนและจัดกิจกรรมที่เน้นในด้านการเตรียมความพร้อมของเด็ก ๆ ให้มีการพัฒนาการทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสมกับสภาพของเด็กในแต่ละวัย และควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานให้กับเด็ก

2) การรายงานผล และการประเมินผล ด้านการบริการ และด้านตัวเด็ก โดยการจดบันทึกเกี่ยวกับภาวะ สุขภาพ พัฒนาการและพฤติกรรมต่าง ๆ โดยมีการรายงานและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

3) การบริหารและการจัดการมี โครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการรายงานและตรวจสอบการทำงานของบุคลากรที่เหมาะสมมีการพัฒนาคุณภาพบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เป็นต้น

4) สุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็กโดยเริ่มจากครู ผู้ดูแลและผู้ที่เกี่ยวข้องเด็ก ต้องมีสุขภาพแข็งแรงดูแลความสะอาดทั้งของตนเองและของเด็กควรมีการตรวจและบันทึกสุขภาพเด็กทุก ๆ เดือนอีกทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ต้องมีความรู้ด้านโภชนาการพอสมควร

2. มาตรฐานด้านการผลิต

คุณภาพของเด็กเน้นพัฒนาการของเด็กทุกด้าน คือ ด้านร่างกายให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง น้ำหนักส่วนสูงเหมาะสม พัฒนาการทางสังคม ให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นและผู้อื่น ใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ และจิตใจเหมาะสมตามวัย ใช้ภาษา และทักษะที่จำเป็นได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และสำนึกต่อส่วนรวมในเรื่องต่าง ๆ

นอกจากมาตรฐานคุณภาพดังกล่าวแล้ว ยังมีมาตรฐานคุณภาพอื่น ๆ ที่สำคัญที่ควรให้ความสำคัญเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ

- 1) ปรัชญา และเป้าหมายการดำเนินงาน
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้ปกครองเด็ก ผู้นำชุมชน ประชาชนอื่น ๆ ในชุมชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมกันให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชนของตนให้มีคุณภาพตามความสามารถของแต่ละบุคคล
- 3) ความพึงพอใจของชุมชนโดยให้เด็กที่เป็นผลผลิตของศูนย์เด็กเล็กเป็นที่ยอมรับ ของผู้ปกครองและชุมชน

กระทรวงสาธารณสุข (2545, 29 - 33) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบริหารจัดการ

ด้านบริหารจัดการภายในศูนย์เด็กเล็กเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข องค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่เป็นรูปธรรม ยั่งยืน และต่อเนื่อง มีนโยบาย หรือแผน หรือโครงการในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก มีแผนการประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานในประเด็นของการดูแลสุขภาพอนามัยและการพัฒนาเด็กภายในศูนย์เด็กเล็ก อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง มีสัดส่วนครูและผู้ดูแลเด็ก โดยเฉลี่ยครูและผู้ดูแลเด็กอย่างน้อย 1 คนต่อเด็ก 20 คน (ข้อเสนอแนะ : กรณี เด็กอายุ 2-3 ปี ควรมีสัดส่วน โดยเฉลี่ยครูและผู้ดูแลเด็กอย่างน้อย 1 คน ต่อเด็ก 10-15 คนและเด็กอายุ 1-2 ปี ควรมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยครูและผู้ดูแลเด็ก อย่างน้อย 1 คน ต่อเด็ก 5 คน) พิจารณาจากโครงการในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อ หรือแผนปฏิบัติงานประจำปีของศูนย์เด็กเล็กพิจารณาจากการมีแผนการประชุมหรือเอกสารการประชุม หรือรายงานการประชุมพิจารณาจากจำนวนเด็กทั้งหมดตามทะเบียนต่อครูและผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กประเด็น ข้อกำหนด แนวทางการประเมินกรมควบคุมโรค

2. ด้านบุคลากรของศูนย์เด็กเล็ก

ด้านบุคลากรของศูนย์เด็กเล็ก เป็นการจัดการและเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็กให้เพียงพอต่อการดูแลเด็กดังนี้

2.1 ครูและผู้ดูแลเด็กมีสุขภาพและความรู้ที่ดีและเหมาะสม ตลอดจนมีกระบวนการและวิธีการดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพและพัฒนาการของร่างกายและสมองที่ดี มีการตรวจคัดกรองสุขภาพและแยกเด็กป่วย มีการป้องกันการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บ การเกิดโรคระบาดภายในศูนย์เด็กเล็ก รวมทั้งการดูแลเบื้องต้นที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นการจัดการและเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็กให้เพียงพอต่อการดูแลเด็ก

2.2 ครูและผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรม/ประชุม เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่พบบ่อยในเด็ก สามารถป้องกันควบคุมโรคที่เกิดขึ้นในศูนย์เด็กเล็กได้

2.3 ครูและผู้ดูแลเด็กมีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อื่นภายในศูนย์เด็กเล็กครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีหรือตรวจภาพรังสีปอด อย่างน้อยทุก 1-2 ปี ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนได้รับการอบรม/ประชุม เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่พบบ่อยในเด็กเช่น โรคหวัด โรคอุจจาระร่วงโรคมือเท้าปาก โรคหนองพยาธิ หัดคางทูม ไข้สุกใส โรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครูและผู้ดูแลเด็กมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการมีสุขอนามัยที่ดีในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ

2.4 ครูและผู้ดูแลเด็กทุกคนหน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรม/ประชุมหรือส่งครูและผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรม/ประชุม เพื่อให้ได้รับความรู้เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่พบบ่อยในเด็กจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประเมินความรู้ของครูและผู้ดูแลเด็กโดยสอบถามวิธีการปฏิบัติตนเองครูและผู้ดูแลเด็กมีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไปยังผู้อื่นภายในศูนย์เด็กเล็ก ครูและผู้ดูแลเด็กให้ความรู้กับเด็กในเรื่องการป้องกันควบคุมโรคติดต่อ

2.5 ครูและผู้ดูแลเด็กฝึกให้เด็กทุกคนมีพฤติกรรมป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ มีตารางกิจกรรมให้ความรู้ เรื่อง การป้องกันควบคุมโรคติดต่อสำหรับเด็กอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เช่นการเล่านิทาน เปิดวีดิทัศน์ เล่นเกม การแสดง เป็นต้น มีตารางกิจกรรม/การสอนให้เด็กปิดปาก ปิดจมูกด้วยผ้า หรือกระดาษทิชชู เวลาไอจามทุกครั้ง ครูและผู้ดูแลเด็กจัดทำแฟ้มประวัติสุขภาพของเด็กภายในศูนย์ ครูและผู้ดูแลเด็กตรวจคัดกรองและบันทึกอาการป่วยของเด็กตามแบบคัดกรองอาการป่วยรายห้องเรียน

3. ด้านอาคารสถานที่ สุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม

เป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในศูนย์เด็กเล็กให้มีความสะอาด สะดวกและปลอดภัย ของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเรือน และของเล่นต่าง ๆ ภายในศูนย์เด็กเล็ก รวมถึงมีการจัดระบบสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม จุดล้างมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเด็กดังนี้

3.1 มีการจัดบริการและตรวจคุณภาพอาหาร นม และน้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย การทำความสะอาดแก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวของเด็ก โดย ครูและผู้ดูแลเด็กทำความสะอาด แก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวเด็ก ด้วยน้ำยาทำความสะอาดภาชนะ ทุกวัน สังเกตลักษณะของภาชนะที่จัดเก็บอาหารและนม ครูและผู้ดูแลเด็กตรวจสอบความสะอาดเครื่องนอน

3.2 ครูและผู้ดูแลเด็กทำความสะอาดของเล่นเด็ก ครูและผู้ดูแลเด็กทำความสะอาดบริเวณรอบอาคารสถานที่ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องครัว โรงอาหาร บริเวณที่เด็กเล่นในอาคาร พื้นห้องผนัง โต๊ะ เก้าอี้ ภายในอาคาร เช่น บริเวณที่เด็กเล่น ในอาคาร พื้นห้อง ผนัง โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน บริเวณที่เด็กนอน ห้องส้วม อ่างล้างมือ/ที่ล้างมือ ทำความสะอาดด้วยน้ำยา ทำความสะอาด หรือน้ำยาฆ่าเชื้อภายในอาคาร อย่างน้อยวันละ 1-2 ครั้ง ภายนอกอาคาร เช่น บริเวณที่เด็กเล่น ห้องครัว โรงอาหาร ภาชนะ รวบรวมขยะ (มีฝาปิด ไม้รั่วซึมและจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม) ทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำ ความสะอาด หรือน้ำยาฆ่าเชื้อ

3.3 ภายนอกอาคาร อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง สอบถามครูและผู้ดูแลเด็กในการทำความสะอาดของเล่นเด็กสังเกตความสะอาดของเล่นเด็กมีบริเวณเพียงพอกับจำนวนเด็กไม่แออัด อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีสถานที่รับประทานอาหาร โต๊ะเก้าอี้ ขนาดเหมาะสมกับเด็กที่สะอาดไม่มีพาหะนำโรค เช่นแมลงวัน แมว สุนัข เป็นต้นห้องส้วมควรแยกจากห้องน้ำเพื่อให้ทำความสะอาดง่ายขึ้น พื้นไม่เปียก

3.4 มีห้องพยาบาล/ห้องแยกเด็กป่วยเป็นสัดส่วน ถ้ามีบริเวณเพียงพอ จัดให้มีอ่างสำหรับเด็กล้างมือและแปรงฟัน มีความสูง ความกว้างที่เหมาะสมกับเด็ก มีสบู่ล้างมือ มีก๊อกน้ำที่มีท่อระบายน้ำได้ดีและแยกจากอ่างที่ใช้ล้างมือใน ห้องน้ำ สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กสะอาดเรียบร้อย ไม่มีขยะเกลื่อนกลาดไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์และพาหะนำโรค เช่น แมลงวัน ยุง แมลงสาบ ไม่มีสัตว์นำโรคและสัตว์เลี้ยง เช่น หนู สุนัข แมว วัสดุอุปกรณ์ในการรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้นเพื่อใช้รักษาและปฐมพยาบาลเด็กเบื้องต้นและเพื่อความปลอดภัยของเด็ก

3.5 มีวัสดุอุปกรณ์ในการรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่ ตู้เก็บยา/กล่องเก็บยาที่เก็บยา (ควรอยู่สูงจากพื้นอย่างน้อย 1.5 เมตร กรณีเป็นตู้เก็บยาที่อยู่ติดพื้น ควรมีกุญแจล็อกป้องกันไม่ให้เด็กหยิบจับโดยง่าย) มียาพาราเซตามอล ORS ที่ไม่หมดอายุ ชุดทำแผล ได้แก่ สำลี ผ้าก๊อซ พาสเตอร์ปิดแผล น้ำยาทำความสะอาดบาดแผล (เช่นแอลกอฮอล์ เบตาดีน เป็นต้น) อุปกรณ์วัดไข้ จัดวางวัสดุอุปกรณ์ไว้ในที่ปลอดภัย จากมือเด็ก

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค

เป็นการพิจารณาถึงการจัดหาและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือหรือเครื่องอำนวยความสะดวกและน้ำยาทำความสะอาดต่าง ๆ ในการดูแลความสะอาดภายในศูนย์เด็กเล็ก รวมถึงมีเวชภัณฑ์และยาที่จำเป็นต่อการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้นดังนี้

4.1 มีปริมาณวัสดุและอุปกรณ์ในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคเพียงพอและเหมาะสมสำหรับเด็ก รวมทั้งครูและผู้ดูแลเด็กภายในศูนย์เด็กเล็กคู่มือการประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค น้ำดื่มต้องสะอาดผ่านกระบวนการต้มหรือกรองด้วยกรรมวิธีที่ถูกต้องลักษณะ บรรจุในภาชนะที่ทำความสะอาดทุกวัน มีฝาปิดมิดชิด น้ำดื่มสำหรับเด็กเล็กควรต้มให้เดือดนาน 15 นาที และพักให้เย็นในภาชนะที่ทำด้วยสเตนเลส หรืออลูมิเนียม ห้ามใช้ภาชนะพลาสติกบรรจุน้ำร้อน น้ำที่บรรจุขวดจำหน่ายที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขและควรตั้งไว้ในตำแหน่งที่ไม่โดนแสงแดด หรือมีถุงผ้าคลุมควรล้างทำความสะอาดภาชนะทุก ครั้งที่น่าหมด หรือเปลี่ยนถึงพิจารณาจากการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรมแยกห้อง ประกอบอาหาร ห้องนอน ห้องส้วม และบริเวณที่ทำกิจกรรมของเด็กเป็นสัดส่วนสอบถาม/สังเกตคุณลักษณะของน้ำดื่ม ดังนี้ น้ำดื่มสุกหรือน้ำที่ผ่านระบบปรับปรุงคุณภาพแล้ว เช่น น้ำกรอง ที่มีการบำรุงรักษาเครื่องกรองน้ำตามคำแนะนำของผลิตภัณฑ์นั้นๆหรือน้ำบรรจุขวดที่ได้รับอนุญาตจาก ออย.

4.2 มีน้ำดื่มสะอาดเพียงพอ น้ำใช้ที่สะอาดเพียงพอ ภาชนะบรรจุน้ำดื่ม สะอาดมีฝาปิดและก๊อกน้ำหรือทางเทริน้ำเปิดปิดได้ไม่มีคราบ สกปรก / ตะไคร่น้ำ ภาชนะบรรจุน้ำดื่ม และแก้วน้ำดื่มต้องอยู่สูงจากพื้นมากกว่า 60 เซนติเมตร ไม่มีแก้วน้ำผูกติดกับภาชนะบรรจุน้ำดื่ม ความเพียงพอของน้ำดื่ม มีน้ำดื่มปริมาณเพียงพอต่อเด็กทุกคน โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน แหล่งน้ำใช้ น้ำใช้จะต้องมาจากแหล่งน้ำที่สะอาดไม่มีกลิ่น ตะกอน เช่น น้ำประปาผิวดิน/น้ำประปาบาดาล ถังเก็บน้ำ เป็นต้น ภาชนะที่บรรจุ บรรจุในภาชนะที่ทำความสะอาดสม่ำเสมอ มีฝาปิดมิดชิดความเพียงพอของน้ำใช้ กรณีน้ำใช้มาจากระบบประปา ที่มีน้ำไหลตลอดเวลาให้ถือว่า มีปริมาณเพียงพอ (น้ำประปาผิวดิน/ น้ำประปาบาดาล) กรณีน้ำใช้มาจากถังเก็บน้ำ เช่นถังเก็บน้ำฝน ควรมีปริมาณเพียงพอ โดยเฉลี่ยประมาณ 20 ลิตร / คน / วัน สังเกตภาชนะบรรจุน้ำดื่ม ภาชนะบรรจุน้ำดื่ม สะอาดมีฝาปิด และก๊อกน้ำหรือทางเทริน้ำเปิดปิดได้ไม่มีคราบสกปรก /

ตะไคร่น้ำ ภาชนะบรรจุน้ำดื่ม และแก้วน้ำดื่ม อยู่สูงจากพื้นมากกว่า 60 เซนติเมตรไม่มีแก้วน้ำผูกติดกับภาชนะบรรจุน้ำดื่มสอบถามปริมาณความเพียงพอของน้ำดื่มต่อเด็กทุกคน (โดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 500 มิลลิลิตร/คน/วัน) สอบถามแหล่งที่มาของน้ำใช้ และปริมาณความเพียงพอของน้ำที่ใช้กรณีน้ำใช้มาจากระบบประปาที่มีน้ำไหลตลอดเวลาให้ถือว่าปริมาณเพียงพอ (น้ำประปาผิวดิน / น้ำประปาบาดาล)

4.3 ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ คุณลักษณะของห้องส้วม ห้องน้ำ ห้องส้วมควรแยกจากกัน พื้นแห้ง ทำความสะอาดง่าย มีอ่างล้างมือและสบู่ ภายในหรือนอกห้องส้วม สะดวกต่อการล้างมือมีช่องระบายอากาศเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีระบบกักเก็บอุจจาระ ถูกสุขลักษณะไม่ซ้ำรด สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้และไม่ปนเปื้อนแหล่งน้ำความเพียงพอของโถส้วมมีปริมาณโถส้วมถ่ายอุจจาระสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 โถ ต่อ 10-12 คน (เนื่องจากพัฒนาการควบคุมการขับถ่ายของเด็กเล็กยังไม่สมบูรณ์ อาจใช้เวลาในการขับถ่ายนานกว่าเด็กโต) คุณลักษณะของจุดล้างมือ จุดล้างมือ ประกอบด้วย ก๊อกน้ำและ/หรือ อ่างล้างมือ และสะดวกต่อการล้างมือของเด็กมีน้ำเพียงพอ จัดให้มีผ้าเช็ดมือส่วนตัวของเด็ก แต่ละคนโดยจัดเก็บในที่สะอาดไม่อับชื้น ไม่ปนเปื้อน และซักทำความสะอาดทุกวัน ความเพียงพอของจุดล้างมือ มีก๊อกน้ำล้างมือโดยเฉลี่ย อย่างน้อย 1 จุด ต่อเด็ก 10 คน สังเกตลักษณะ ห้องน้ำ ห้องส้วม ต้องสะอาด พื้นแห้ง ไม่มีกลิ่นเหม็นมีช่องระบายอากาศเพื่อให้อากาศ ถ่ายเทได้สะดวก พิจารณาจากจำนวนโถส้วมถ่ายอุจจาระ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1 โถ ต่อเด็ก 10-12 คน สังเกตการจัดเก็บและความสะอาดของผ้าเช็ดมือของเด็ก

4.4 สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กเหมาะสมในการดูแลสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันการเกิดโรคติดต่อ ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลป้องกันควบคุมโรค อุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการป้องกันควบคุมโรค วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคติดต่อมีอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก วัตถุประสงค์เพื่อใช้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคติดต่อให้แก่เด็ก วัตถุประสงค์ในการดูแลทำความสะอาด วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคติดต่อมีวัสดุอุปกรณ์ป้องกัน เช่น

- สบู่ แอลกอฮอล์เจล
- หน้ากากอนามัย
- ผ้าเช็ดมือและผ้าเช็ดหน้าเฉพาะเด็กแต่ละคน

เด็กทุกคนมีแก้วน้ำและเครื่องนอนส่วนตัว มีอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอนของครูและผู้ดูแลเด็ก เช่นเพลงล้างมือกันเถอะ การ์ตูน เรื่องแก๊งค์มือสะอาด นิทานเรื่อง 3 โรคร้ายใกล้ตัวเด็ก เป็นต้น มีวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลทำความสะอาด เช่น สบู่ ผงซักฟอก น้ำยาทำความสะอาด

สะอาด ผ้าเช็ดพื้น ถังน้ำ เป็นต้นที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สอบถามและสังเกตอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรค เช่น หน้ากากอนามัย สบู่ แอลกอฮอล์ เจล ผ้าเช็ดมือ และผ้าเช็ดหน้าเฉพาะเด็กแต่ละคน สอบถามการมีแก้วน้ำและเครื่องนอนส่วนตัวของเด็ก พิจารณาจากสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอนของครูและผู้ดูแลเด็กสอบถามและสังเกตวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลทำความสะอาดเด็กทุกครั้งคัดกรองอาการป่วย

การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

ประวัติความเป็นมาโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ เดิมชื่อโรงเรียนอนุบาลลอออุทิศ เป็นโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของกระทรวงศึกษาธิการ สร้างขึ้นด้วยเงินบริจาคของ นางสาวละออ หลิมเซ่งไต้ โดยสร้างขึ้นในบริเวณโรงเรียนการเรือนพระนคร (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต) เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2483 มีนักเรียนรุ่นแรก 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทำการทดลองและทดสอบว่ามีผู้สนใจให้บุตรหลานเข้าเรียนมากน้อยเพียงใดภายหลังปรากฏว่าได้มีผู้สนใจที่จะนำบุตรหลานเข้ามาศึกษาในระดับอนุบาลเป็นจำนวนมาก โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ จึงได้ขยายจำนวนชั้นเรียนและอาคารเรียนเพิ่มจากอาคารเรียนหลังเดียว “ละอออุทิศ” เป็น “ตึกวิจิตรอาคาร” “อนุบาลวิทยา” และ “ศาลาดรุณ” เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานของวิทยาลัยครูตามระบบของสภาการฝึกหัดครู โรงเรียนละอออุทิศจึงได้ชื่อว่า “โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ”

ในปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มีนักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 868 คน มีครู 55 คน

ศิริโรจน์ ผลพันธิน (2550, 9 -11) ได้กล่าวถึง ลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ระดับปฐมวัย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เป็นสถาบันให้การศึกษาอบรมแก่เด็กปฐมวัยอายุ 1.6 - 6 ปี โดยแบ่งระดับชั้นการศึกษาออกเป็น ระดับชั้นบ้านหนูน้อย รับเด็กช่วงอายุระหว่าง 1.6 - 1.11 ปี ระดับชั้นบ้านสาธิตรับเด็กช่วงอายุ 2 - 2.11 ปี และระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 รับเด็กช่วงอายุ 3 - 6 ปี ซึ่งถือว่าเป็นงานที่โรงเรียนให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยยึดแนวปรัชญาวิถีดำเนินการเรียนการสอนตามวิถีทางแห่งการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียน

2. โรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นโรงเรียนอนุบาลที่สอนเด็ก โดยมุ่งการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ให้พัฒนาไปอย่างเหมาะสมสอดคล้องและต่อเนื่องกันไป

3. เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่นักศึกษาครู โดยให้นักศึกษาได้สังเกตมีส่วนร่วมในการสอน ทดลองสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มขั้น

4. เป็นแหล่งทดลองค้นคว้า วิจัย และพัฒนาความรู้ทางการศึกษาปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้คณาจารย์ในสถาบันได้ทำการทดลอง วิจัย พัฒนาความรู้ รวมทั้งเป็นแหล่งให้ความร่วมมือสนับสนุน การวิจัยของหน่วยงานอื่น ในปี 2530 ได้สร้างอาคารเรียนลักษณะเป็นบ้าน จำนวน 2 หลัง บริเวณมุมสนามหญ้าของโรงเรียนติดกับสระน้ำมหาวิทยาลัย เพื่อทำการทดลองวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับเด็กวัย 2 - 3 ปี ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาของเด็ก และเพื่อการทดลองหารูปแบบการจัดบ้านสาธิตในเชิงธุรกิจ ซึ่งนอกจากผลการทดลองวิจัยจะช่วยสนับสนุนให้เห็นรูปแบบทางการศึกษาปฐมวัยโดยตรงแล้ว ในทางอ้อมยังเป็นการให้การศึกษแก่เด็ก 2 - 3 ปี และเป็นที่ยุติการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยดังกล่าว ให้แก่ผู้ที่สนใจได้มาศึกษาวิธีการจัดดำเนินงานและฝึกงานอีกด้วย

5. เป็นแหล่งเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษา รวมทั้งมีการศึกษาค้นคว้า ทดลองวิจัยในเชิงทฤษฎีแล้ว ยังมีการนำทฤษฎีต่าง ๆ มาทดลองในการปฏิบัติ และพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เกิดผลในการนำไปใช้ ในปัจจุบันโรงเรียนพัฒนาและจัดพิมพ์หนังสือแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กอายุ 3 - 6 ปี แบบฝึกทักษะที่สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กอายุทั้ง 3 ระดับชั้นเรียน สมุดรายงานประจำตัว ซึ่งเป็นการประเมินผลพัฒนาการของเด็กระดับอายุ 2-6 ปี

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศได้รับการจัดสรรงบประมาณดังนี้

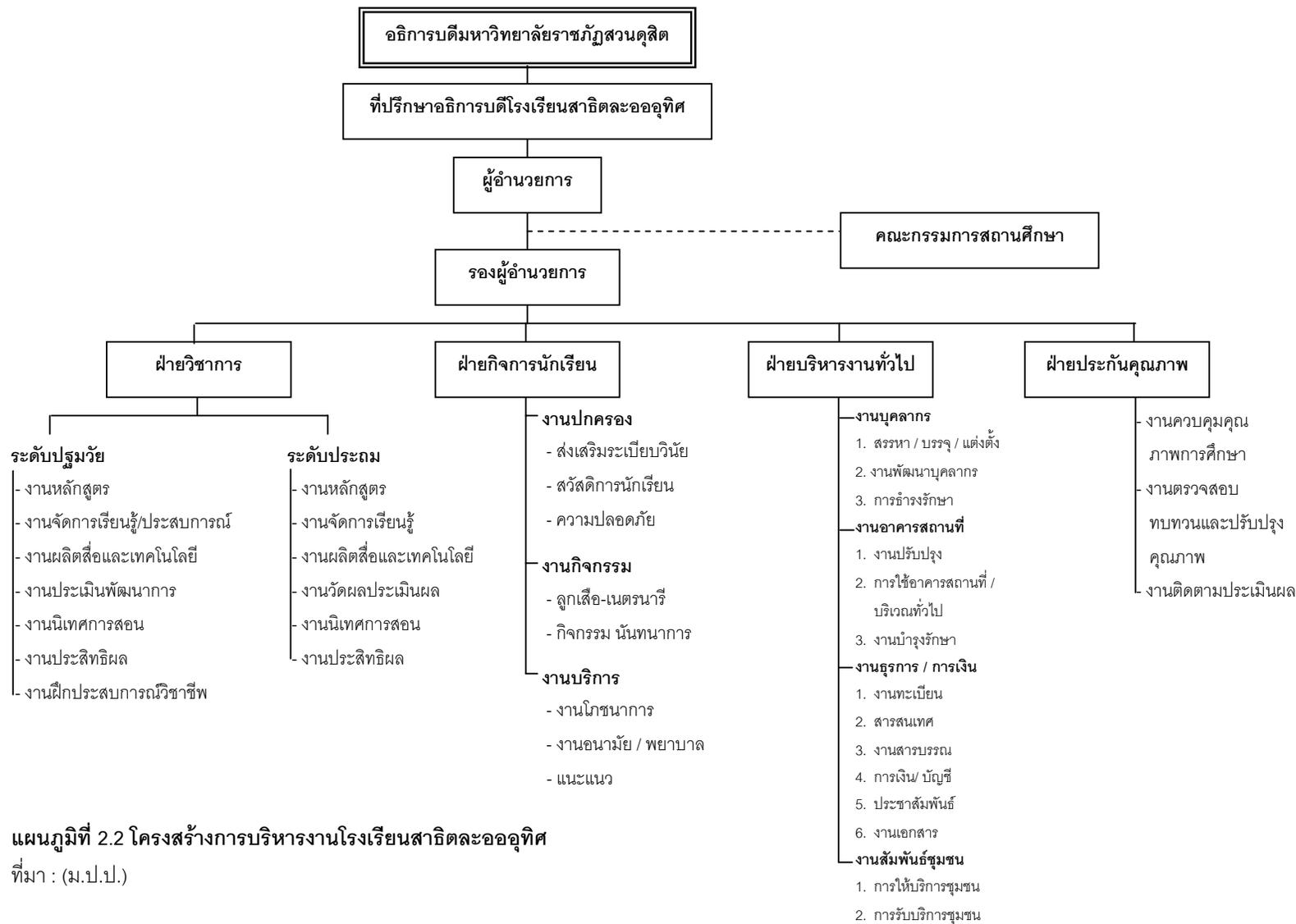
- 1) โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศได้รับงบประมาณแผ่นดิน ในการใช้จ่ายเพื่อ การจัดการเรียนการสอน การจัดซื้อวัสดุ การอบรมพัฒนานุคลากร
- 2) โรงเรียนสาธิตละอออุทิศได้ งบประมาณการศึกษา เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการเรียน การสอน การจัดซื้อ วัสดุ (เอกสารฝ่ายบริหารงานทั่วไป, 2550)

โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตประกอบด้วยอาคารเรียน ดังนี้ อาคารวิจิตรอาคาร อาคารอเนกประสงค์ อาคารอนุบาลวิทยา อาคาร 50 ปี ละอออุทิศ และอาคารละอออุทิศ มีรายละเอียดการใช้ห้องดังต่อไปนี้

1. ห้องธุรการ	จำนวน	1	ห้อง
2. ห้องพักอาจารย์	จำนวน	1	ห้อง
3. ห้องเรียน	จำนวน	32	ห้อง
4. ห้องสมุด	จำนวน	1	ห้อง
5. ห้องพยาบาล	จำนวน	1	ห้อง
	รวม	36	ห้อง

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ นำเสนอในแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

แผนภูมิที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ
ที่มา : (ม.ป.ป.)

จากโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ บริหารงานโดยที่ปรึกษาอธิการบดี โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียน

ฝ่ายวิชาการ ดูแล 1) งานหลักสูตร 2) งานจัดการเรียนรู้ประสบการณ์ 3) งานผลิตสื่อและเทคโนโลยี 4) งานประเมินพัฒนาการ 5) งานนิเทศการสอน 6) งานประสิทธิผล และ 7) งานฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ

ฝ่ายกิจการนักเรียน ดูแล 1) งานปกครอง 2) งานกิจกรรม และ 3) งานบริการ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ดูแล 1) งานบุคลากร 2) งานอาคารสถานที่ 3) งานธุรการ และ 4) งานสัมพันธ์ ชุมชน

ฝ่ายประกันคุณภาพ ดูแล 1) งานควบคุมคุณภาพการศึกษา 2) งานตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพ และ 3) งานติดตามประเมินผล (วิไล ธนวิวัฒน์, 2551, 4-16)

ปัจจุบันโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ได้เปิดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาโดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ได้เปิดต่อเนื่อง จากระดับอนุบาล ทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ปกครองที่ปรารถนาจะให้บุตรหลานได้เรียนรู้ในระบบโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. เพื่อให้หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา มีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน
2. เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะทั้ง 4 ด้านของเด็กอัน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พร้อมทั้งส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ถึงวิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองอันจะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก พัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา รวมตลอดถึงทัศนคติในทางบวกต่อการเรียน
4. เพื่อตอบสนองความสามารถและความสนใจที่แตกต่างกันของเด็ก โดยเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ในอัตราการเรียนรู้ของตนเองในทักษะด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การสะกด คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และดนตรี เป็นต้น
5. เพื่อเป็นแหล่งทดลอง ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาความรู้ทางการศึกษา ปฐมวัย และประถมศึกษา รวมตลอดถึงเปิดโอกาสให้คณาจารย์ในสถาบันได้มาทดลองวิจัย เพื่อพัฒนาความรู้ และเป็นแหล่งให้ความร่วมมือ สนับสนุนการวิจัยของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันในปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศได้เปิดทำการสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน จำนวน 510 คน มีครู 49 คน ครูประจำชั้นสอนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และครูที่

สอนวิชาหลักต่าง ๆ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี พลศึกษา และครุวิชา ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนก็ประกอบด้วยบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร และธุรการ ฝ่ายวิชาการวิจัย ฝ่ายทะเบียนและประเมินผล ฝ่ายการศึกษาพิเศษ ฝ่ายพยาบาล ฝ่ายโภชนาการ และฝ่ายอาคารสถานที่ โรงเรียนมีชมรมผู้ปกครองประกอบด้วยกลุ่มผู้ปกครองซึ่งอาสาสมัครจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน (โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ, ม.ป.ป.)

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์

ปรัชญา

มุ่งเน้นการเรียนรู้โดยผ่านการเล่นจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นโรงเรียนต้นแบบ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านกิจกรรมหลากหลาย ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ปลูกฝังให้ผู้เรียน รักการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง มีความสามารถใช้เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ ในการสื่อสาร มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ / ภารกิจ

1. พัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอัน พึงประสงค์
2. ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
4. ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
5. พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถใช้เทคโนโลยีและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
6. ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
8. ส่งเสริมและพัฒนาครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
9. พัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและประสิทธิภาพ

10. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (คณะครูโรงเรียนสาธิตละอออุทิศโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ, 2551, 9)

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงการสอนที่คำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง
2. พัฒนาการเรียนการสอนที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสังเคราะห์
3. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีภารกิจ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นแหล่งวิทยาการให้ความรู้ทางด้านการศึกษาปฐมวัยแก่สังคม

การจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จัดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยโรงเรียนให้ครูจัดทำแผนการจัดการจัดประสบการณ์ แบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จำเป็นพื้นฐานที่ใช้ในวัตรกรรมหลายรูปแบบ เช่น การสอนที่เน้นกระบวนการคิด การสอนแบบโครงการ การสอนแบบภาษาธรรมชาติ การสอนแบบไฮสโคป ฯลฯ และหน่วยการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก เน้นการใช้สื่อ / อุปกรณ์ที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ เน้นให้เด็กนักเรียนเรียนรู้ผ่านการเล่นและกระทำกิจกรรมกับสื่อ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ด้วยประสบการณ์ตรงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการบันทึกพัฒนาการเด็กและรายงานผลอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย เพื่อกระตุ้นให้เด็กนักเรียนพัฒนาการคิดแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาและบอกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้ตามวัย เช่น การส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเองเรื่องสุขอนามัย การรับประทานอาหารและกิจกรรมอื่น ๆ ผ่านการปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน ส่งเสริมการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมประจำวันทั้งกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสงบ และกิจกรรมเสริมพิเศษ จัดกิจกรรมประจำวันเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ได้อย่างหลากหลาย ผ่านกิจกรรมเสรี

กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมอื่น ๆ

มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้เด็กนักเรียนพัฒนาทักษะด้านกล้ามเนื้อใหญ่-เล็กด้วยกิจกรรมประจำวัน เช่น กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมว่ายน้ำที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว การทรงตัว รวมถึงการเล่นเครื่องเล่นสนาม กิจกรรมเสรีที่เน้นส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมผัส และประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีสุขอนามัยที่ดีสามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ จัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบการทดลองทางวิทยาศาสตร์และรูปแบบกิจกรรมอื่น ๆ จัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กนักเรียนเป็นผู้กล้าแสดงออกด้านการพูด การแสดงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนเองได้ตามวัย โดยผ่านกิจกรรมประจำวันเช่น การนำเสนอผลงานของตนเองหรือของกลุ่ม บอกเล่าผลงานที่ตนเองทำให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้ เน้นให้เด็กนักเรียนมีทักษะในการสังเกตและสำรวจผ่านกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการสังเกตและสำรวจอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์และการกะประมาณ เรียนรู้ทิศทางการเดินทางของเข็มนาฬิกาด้วยกิจกรรมการทำแผนที่การเดินทางที่เด็กนักเรียนเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน ทางโรงเรียนจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ส่งเสริมทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์ เช่น อุปกรณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย ไม้บล็อกขนาดต่าง ๆ อุปกรณ์ศิลปะที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้เล่นและทำกิจกรรมจนเกิดการพัฒนาทักษะด้านมิติสัมพันธ์ ตำแหน่ง ทิศทาง ระยะทาง ได้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมผ่านหน่วยการเรียนรู้เรื่องตัวเรา ครอบครัวของเรา โรงเรียนและหน่วยอื่น ๆ จัดให้มีห้องแหล่งการเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น ห้องสมุดห้องสมุดของเล่น ห้องศูนย์สื่อ ห้องศูนย์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมและมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น หรือเพื่อนำไปสู่การค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการอ่านหนังสือที่หลากหลายตามความสนใจของเด็กนักเรียนแต่ละวัย

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มีการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนรักการอ่านโดยผ่านการจัดกิจกรรมเสรีซึ่งทุกห้องเรียนในทุกระดับชั้น จะจัดให้มีมุมหนังสือสำหรับเด็กนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจและทางโรงเรียนได้จัดหนังสือเพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเป็นนักคิดอย่างนักวิทยาศาสตร์โดยเพิ่มหนังสือภาพความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้หลากหลายและเพียงพอกับจำนวนเด็ก กิจกรรมสงบเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพื้นฐานด้านภาษาด้วยการที่ครูเล่านิทาน การอ่านนิทานให้เด็กนักเรียนฟังเป็นประจำ จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงพัฒนาการ

และความสนใจของเด็กนักเรียนจากหน่วยการเรียนรู้ที่ใกล้ตัวเด็กในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3 เลือกหน่วยการเรียนรู้ตามความสนใจเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ที่ตนเองเป็นผู้เลือก หน่วยการเรียนรู้จะสอดคล้องกับพัฒนาการและวิถีจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กนักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีความพยายามในการทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยมีกิจกรรมที่让孩子นักเรียนมีการวางแผนลำดับขั้นตอนการทำงานและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้นำเสนอผลงาน ครูให้การยอมรับในความสามารถของแต่ละบุคคล นำผลงานของเด็กนักเรียนมาจัดป้ายนิเทศภายในห้องเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนได้ชื่นชมผลงานที่ทำ ส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อให้เด็กนักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และเป็นการฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

โรงเรียนมีห้องเรียนและสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3 (ตารางเรียนคอมพิวเตอร์, แผนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์)
- 2) ห้องสมุด (ตารางการใช้ห้องสมุด, กฎระเบียบในการเข้าห้องสมุด)
- 3) ห้องสมุดของเล่น (ตารางการใช้ห้องสมุดของเล่น)
- 4) ห้องสีสำหรับเบิกอุปกรณ์ของใช้ (สมุดเบิกของ)
- 5) มีสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
- 6) มีสนามหญ้าร่มรื่น มีลานเอนกประสงค์ เพื่อเล่นกีฬาและเรียนพลศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ตามแบบของตนเองและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน มีการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ให้ทันสมัยเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลง โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จัดสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเพียงพอ มีการเรียนการสอนจากสื่อ และสถานที่จริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น เด็กนักเรียนเรียนหน่วยการเรียนรู้ “อาหาร” ครูนำเด็กนักเรียนไปทัศนศึกษา ณ โครงการอาหารกลางวัน 1 และ 2 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต การเรียนพบปะตอง ที่สำนักศิลปวัฒนธรรม ฯ ตลอดจนจัดให้บุคลากรและผู้ปกครองที่มี

ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับเด็กนักเรียนได้ โรงเรียนสาธิตอนุบาล ละอออุทิศ จัดให้มีฝ่ายกิจกรรมนักเรียน เพื่อรับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาและให้บุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น จัดกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียน จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองสนทนาถึงพัฒนาการและแนวทางการส่งเสริมการศึกษาของเด็กก่อนเปิดภาคเรียน ให้บริการชุมชนในรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระหว่างปิดภาคเรียน จัดกิจกรรมวันสินค้าดีราคาถูก จัดกิจกรรมวันความรู้สู่ผู้ปกครอง โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีการประเมินผลและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนสาธิตละอออุทิศมีกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาฯ ร่วมกันผ่านเอกสารประชาสัมพันธ์ การจัดป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ภายในบริเวณโรงเรียนให้บริการแก่ชุมชน โดยการอนุญาตให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ภายในโรงเรียนส่งผู้เชี่ยวชาญเป็นวิทยากรให้ความรู้กับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดมุมประสบการณ์และจัดสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียนทุกด้าน โดยส่งเสริมให้ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่างๆตามความสนใจเด็กสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการเล่น มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็กมีแผนการจัดประสบการณ์ เหมาะสมกับธรรมชาติสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดมุมประสบการณ์ จัดอุปกรณ์ที่หลากหลายไว้พัฒนานักเรียนทุกด้าน ครูปรับปรุงบรรยากาศภายในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ครูวิเคราะห์หลักสูตรจัดทำกำหนดการสอน จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับเนื้อหาและความสนใจของเด็ก มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเน้นผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีความสนใจอยากรู้ อยากเห็น รู้จักคิดเป็นระบบและคิดอย่างมีเหตุผล และหาคำตอบด้วยตนเองเหมาะสมตามวัย เคลื่อนไหวจัดกิจกรรมการสอนดนตรีให้แก่เด็ก มีการจัดการแสดงวันละอออุทิศ ก่อนปิดภาคเรียน เพื่อให้เด็กได้แสดงบนเวที ฝึกให้เด็กกล้าแสดงออก มีการบันทึก รายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนอย่าง

เป็นระบบครูจัดทำใบงานให้ความรู้ในกิจกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย ครูวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน มีการนิเทศและนำผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม / ประสพการณ์อยู่เสมอการจัดมุมประสบการณ์ จัดอุปกรณ์ที่หลากหลายไว้พัฒนา นักเรียนทุกด้าน ผู้ปกครองมีส่วนร่วม นำทรัพยากรในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์อย่างมีคุณค่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ใช้การประเมินผลแบบแฟ้มผลงานแบบของครูและของเด็ก ถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา โดยครูผู้สอนจะประเมินผลหลังการสอน มีการจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กเรียนร่วมในทุกระดับชั้นโดยได้รับความร่วมมือจากศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในการส่งครูการศึกษาพิเศษทำการตรวจสอบเด็กที่มีปัญหาด้านต่างๆ เป็นรายบุคคล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กตามศักยภาพมีการจัดกิจกรรมโครงการอย่างหลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนา ทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถคุณธรรม จริยธรรม ฝึกทักษะกระบวนการคิดให้เด็กรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดแก้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง จากการลงมือปฏิบัติ เช่น โครงการสายน้ำ ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โครงการทัศนศึกษาทั้งในและนอกสถานที่ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ เช่น นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 เรียนหน่วยข้าวและอาหารแปรรูป นำนักเรียนทัศนศึกษา ณ โฮมเบเกอรี่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตนักเรียนชั้นระดับอนุบาลปีที่ 2 เรียนหน่วยวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา นำนักเรียนทัศนศึกษา ณ วัดราชาธิวาสวรวิหาร นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 เรียนหน่วยหนังสือ นำนักเรียนทัศนศึกษา ณ ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, 49)

ปานใจ จารุวณิช (2550, 35) ได้กล่าวถึง การสอนกระบวนการคิดของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นโรงเรียนของอนุบาลของรัฐแห่งแรกที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาความพร้อมของเด็กในด้านต่าง ๆ โดยเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นเพื่อช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมมากกว่าการเน้นเนื้อหาวิชาการเพียงด้านเดียว ปัจจุบันได้มีการพัฒนาและนำนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัยปรับมาสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคล

สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2543 นกเนตร ธรรมบวร ได้จัด “โครงการการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย” ขึ้น โดยมีแนวคิดสำคัญคือ การพัฒนากระบวนการคิดหลักสูตรและโครงเป็นการสอนกระบวนการคิดโดยวิธีบูรณาการและสอดแทรกเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรโดยครูผู้สอนจะใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ มีความหมายต่อตัวเด็กและกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองในที่สุด นอกจากนั้นสิ่งที่เด็กจำเป็นต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าเนื้อหา การจัดการเรียนรู้เริ่มขึ้นต้นโดยการให้เด็กคิดหัวข้อเกี่ยวกับหัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ที่ตนสนใจหรืออยากเรียนรู้และให้เด็กพูดนำเสนอหน้าชั้นให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมยกเหตุผลประกอบครุจุดหัวข้อที่เด็กเสนอบนกระดาน

ในการจัดศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศนับว่าเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นจุดเด่นที่ส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเป็นผู้นำด้านการศึกษาระดับปฐมวัย

ตอนที่ 3 เกณฑ์และมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรฐานขั้นพื้นฐาน) มี 12 มาตรฐาน แบ่งได้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านบุคลากร (มาตรฐานที่ 1- 4) มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5 - 8) และมาตรฐานด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 9 - 12) รวม 41 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (ม.ป.ป.)

มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ /ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 4 ครั้งต่อปี
2. ผู้ดูแลเด็กจัดประชุมผู้ปกครองปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง
3. ผู้ดูแลเด็กนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาได้เพียง 1 ข้อ

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความรักเด็ก ชยัน อดทน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ดูแลเด็กดูแลเอาใจใส่ ใกล้ชิดเด็กสม่ำเสมอ
2. ผู้ดูแลเด็กมีการจดบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างน้อยเดือนละ 4 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาไม่ครบทุกข้อ

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาครบทุกข้อ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ดูแลเด็กมีแผนการจัดประสบการณ์ และจัดประสบการณ์ตามแผนให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยและมีบันทึกรายงานเด็ก
2. ผู้ดูแลเด็กมีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เพื่อส่งเสริมและแก้ไขเด็ก
3. ผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดงานเกินระเบียบการลาที่กำหนด

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย / การศึกษานอนุบาล หรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย / การศึกษานอนุบาล หรือเทียบเท่าขึ้นไป

เกณฑ์การพิจารณา

ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษานอนุบาล หรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษานอนุบาล หรือเทียบเท่าขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 หมั่นพัฒนาตนเอง หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

เกณฑ์การพิจารณา

ร้อยละของผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรม หรือประชุมสัมมนา อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการการจัดการศึกษาปฐมวัย

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. ผู้ดูแลเด็กมีการจัดทำแผนที่มีกิจกรรมหลากหลาย เน้นปฏิบัติจริง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยา และพัฒนาการเด็ก
2. ผู้ดูแลเด็กมีการนำความรู้มาส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้าน

(คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา)

3. ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้ของเด็กที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต และประหยัด

3. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นและได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

4. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของผู้เรียน

5. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกทำแก้ปัญหาและปรับปรุง

ตนเอง

6. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสมตามวัย

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง เน้นการสังเกตจดบันทึกพัฒนาการของผู้เรียน

2. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่มีวิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียนได้

4. ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพ

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรมการรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)

3. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอุทิศเวลาให้กับการทำงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อ

ลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 4 ครั้งต่อปี

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมผู้ปกครองปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

3. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสนับสนุนให้มีการนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง

4. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ดูแลเด็กไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาไม่ครบทุกข้อ

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาครบ

ทุกข้อ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 มีวิสัยทัศน์ และภาวะความเป็นผู้นำ

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีภาวะผู้นำในการกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาไม่ครบทุกข้อ

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาครบทุกข้อ

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียน มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจ ตามเกณฑ์พิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ขึ้นไปมีความพึงพอใจ ตามเกณฑ์พิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็ก ในการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่นๆ แก่ชุมชน และส่วนรวม

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการแนะนำช่วยเหลือชุมชนและส่วนรวม

2. ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พึงพอใจผู้ดูแลเด็กที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือชุมชนและส่วนรวม

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจ ตามเกณฑ์พิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ขึ้นไปมีความพึงพอใจ ตามเกณฑ์พิจารณา

มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการสำรวจข้อมูลบันทึกประวัติและพัฒนาการของผู้เรียน
2. มีการจัดสรรทรัพยากรการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
3. มีการจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
4. มีการนิเทศติดตามและสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
5. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมแรงจูงใจในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน
6. มีการประเมินแผนการจัดประสบการณ์ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 4 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เกณฑ์การพิจารณา

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการส่งเสริมและการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อธรรมชาติ (พืช สัตว์ สิ่งของและอื่น ๆ) และนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการแลกเปลี่ยน หรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการสำรวจ และจัดทำข้อมูลผู้เรียนตามความสนใจ และความคิดสร้างสรรค์
2. มีแผนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ส่งเสริมและตอบสนองตามความสนใจ และผลงานหลากหลายของผู้เรียน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียน จัดกิจกรรมที่หลากหลายตามแผนที่ตอบสนองตามความสนใจ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
4. มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนการจัดประสบการณ์
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครอง นำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการกำหนดค่านิยมที่ดีงาม เพื่อส่งเสริมให้กับผู้เรียน
2. มีแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามอย่างหลากหลาย
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามอย่างหลากหลาย
4. มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนฯ
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครอง นำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการจัดทำข้อมูลผู้เรียนด้านศิลปะ / ดนตรี / นาฏศิลป์ / กีฬาและนันทนาการ
2. มีแผนการจัดกิจกรรมด้านศิลปะ / ดนตรี / นาฏศิลป์ / กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งมีอุปกรณ์สนับสนุน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียน จัดกิจกรรมด้านศิลปะ / ดนตรี / นาฏศิลป์ / กีฬาและนันทนาการ
4. มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนฯ
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครอง นำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา

ไทย

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการจัดทำข้อมูลด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
2. มีแผนการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียน จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
4. มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนฯ
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครอง นำผลการประเมินของผู้เรียนไป

ปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อ

ขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีข้อตกลงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในชั้นเรียน
  2. มีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (ให้เด็กเลือกเข้ามุงกิจกรรม
- ประสบการณ์ตามความสนใจ)
3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ
  4. มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแผนงานดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อ

ขึ้นไป

**มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริม
สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน**

**ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตของ
ผู้เรียน**

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการจัดทำแผน พัฒนาสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. มีการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกตามแผนที่กำหนด
3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน
4. มีการนำผลการประเมินพัฒนารูปแบบวิธีการด้านสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อ
ขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 7.2 มีการให้บริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีแผนงาน / โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและปฏิทินปฏิบัติงาน
3. มีการนิเทศ ติดตามผลรายงานการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
4. มีการนำผลการประเมินพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อ
ขึ้นไป

**ตัวบ่งชี้ที่ 7.3 จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวก
เพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี**

เกณฑ์การพิจารณา

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนงานในการจัดทำห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม

พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการตามแผน

3. มีการดำเนินงานตามแผนการจัดห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่นมุมหนังสือ มุมพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวก

4. มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแผนการจัดห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่นมุมหนังสือ มุมพื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก

5. มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการและอื่น ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ผู้ปกครองพึงพอใจ ในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก

2. ผู้ปกครองพึงพอใจที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์วิชาการและอื่น ๆ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้ปกครองต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ปกครองร้อยละ 60 ขึ้นไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจ และปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

เกณฑ์การพิจารณา

1. มีการประชุมปรึกษาหรือร่วมมือกันเพื่อแสวงหาแนวทาง
2. มีการกำหนดแผนงานแนวทางการร่วมมือเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน
3. มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและดำเนินงานตามแผน ตามระยะเวลา
4. มีการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน
5. มีการร่วมมือกันพัฒนาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 9.1 มีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่จัดเก็บของใช้ / ของเล่นเข้าที่

2. ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าแถว / รอคอยตามลำดับก่อนหลัง

3. ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน เช่น รู้จักใช้คำขออนุญาตไปห้องน้ำ
หยุดพูดเมื่อครูพูด ทิ้งขยะให้เป็นที่ ไม่หยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่ไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้

2. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักแบ่งปันของเล่น / สิ่งของให้แก่เพื่อนและผู้อื่น

3. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 9.3 ประหยัด ใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่รับประทานอาหารและเครื่องดื่มนมไม่เหลือทิ้ง

2. ร้อยละของผู้เรียนที่ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้

3. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้น้ำไฟอย่างประหยัดและปลอดภัย

4. ร้อยละของผู้เรียนที่เห็นคุณค่าของเงินและการออม

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 9.4 มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการพูดและการฟัง

2. ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการไหว้ / แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้อย่างเหมาะสม

3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว และเล่นเครื่องเล่นสนาม

2. ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กันในการ

การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพระบายสี การปั้น และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่สังเกตและจำแนก สิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

2. ร้อยละของผู้เรียนที่บอก / แสดงความรู้สึกที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่บอกเรื่องราวความรู้สึกและความต้องการของตนได้

2. ร้อยละของผู้เรียนที่กล้าพูดกล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 10.4 มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่บอกสภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้
2. ร้อยละของผู้เรียนที่บอกสภาพภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 10.5 มีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ

รอบตัว

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ในเรื่องของตนเองและครอบครัว
2. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่รอบตัว
3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและ

ผู้อื่น

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนมีพฤติกรรมอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ล้างมือก่อนและหลังการใช้ห้องส้วม เป็นต้น
2. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
3. ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2. ร้อยละของผู้เรียนที่มีสุขภาพดี เช่น สุขภาพการได้ยิน สายตา และสุขภาพฟัน เป็นต้น
3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีการพัฒนาการด้านร่างกายตามวัย / มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจธรรมชาติและสิ่งสวยงามต่าง ๆ
2. ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจและมีความสุขในการทำงานศิลปะ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 12.2 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี และการเคลื่อนไหว

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจและมีความสุขกับเพลงและดนตรี
2. ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเคลื่อนไหวได้ตามเพลงและจังหวะ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 12.3 สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

เกณฑ์การพิจารณา

1. ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เกมการละเล่นและการออกกำลังกาย
2. ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามข้อตกลง ได้ตามวัย
3. ร้อยละของผู้เรียนที่สร้างสรรค์กิจกรรมการเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 10-14) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และ มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวม 18 มาตรฐาน 82 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก (8 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความกตัญญูกตเวทิต

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 1.6 มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 สนใจกระตือรือร้นในการทำงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ทำงานจนสำเร็จและภูมิใจในผลงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 มีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 มีทักษะในการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.5 มีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5.6 มีทักษะในเรื่องจำนวน ปริมาณ น้ำหนัก และการกะประมาณ

มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล และมีความสนใจใฝ่รู้

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสนุกกับการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 รักการออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ และช่วยเหลือตนเองได้

ตัวบ่งชี้ที่ 7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 7.3 เห็นโทษของสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 7.5 ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี

ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหว

2. มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ (2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

- ตัวบ่งชี้ที่ 9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาเด็ก
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ

- ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 มีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.4 มีความสามารถในการใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.5 มีการประเมินพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงพัฒนาการ ตามวัย
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของเด็กและนำผลไปใช้พัฒนาเด็ก

3. มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา (6 มาตรฐาน 37 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีวามสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

- ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ที่ 12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงาน และการพัฒนาเด็ก

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมพัฒนาสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 13.4 มีบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 14.2 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 14.3 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 14.4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

ตัวบ่งชี้ที่ 14.5 มีการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของเด็กอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 14.6 มีการนิเทศและนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างทั่วถึง

- ตัวบ่งชี้ที่ 15.2 มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- ตัวบ่งชี้ที่ 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- ตัวบ่งชี้ที่ 15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
- ตัวบ่งชี้ที่ 15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
- ตัวบ่งชี้ที่ 15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

- ตัวบ่งชี้ที่ 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม
- ตัวบ่งชี้ที่ 16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก
- ตัวบ่งชี้ที่ 16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- ตัวบ่งชี้ที่ 16.4 มีห้องเรียน ห้องสมุด สนามเด็กเล่น พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก พอดีเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี
- ตัวบ่งชี้ที่ 16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

- ตัวบ่งชี้ที่ 17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- ตัวบ่งชี้ที่ 17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

- ตัวบ่งชี้ที่ 18.1 เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน
- ตัวบ่งชี้ที่ 18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, 1-4) เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ให้ใช้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับการศึกษาปฐมวัยทุกสังกัด กำหนด 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม รวม 11 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (4 มาตรฐาน 17 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีทักษะการเคลื่อนไหวตามวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพของตน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 หลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัย และสิ่งเสพติด

มาตรฐานที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ร่าเริงแจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ควบคุมอารมณ์ตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ชื่นชมศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักธรรมชาติ

มาตรฐานที่ 3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือแบ่งปัน

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 ประพฤติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐานที่ 4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว ชักถามอย่างตั้งใจ และรักการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 มีทักษะทางภาษาที่เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 4.5 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2. มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา (4 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 5 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ครูเข้าใจปรัชญา หลักการ และธรรมชาติของการจัดการศึกษาปฐมวัย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 ครูบริหารการจัดการชั้นเรียนที่สร้างวินัยเชิงบวก

ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 5.5 ครูใช้เครื่องมือการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างหลากหลาย และสรุปรายงานผลพัฒนาการของเด็กแก่ผู้ปกครอง

ตัวบ่งชี้ที่ 5.6 ครูวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการจัดประสบการณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5.7 ครูจัดสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

ตัวบ่งชี้ที่ 5.8 ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก และผู้ปกครอง

ตัวบ่งชี้ที่ 5.9 ครูมีวุฒิและความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 5.10 ครูจัดทำสารนิทัศน์และนำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก

มาตรฐานที่ 6 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 ผู้บริหารเข้าใจปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลการ

- ประเมินผลหรือการวิจัยเป็นฐาน คิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตาม
แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 6.5 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 6.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการ
การศึกษาปฐมวัยเต็มศักยภาพและเต็มเวลา
- ตัวบ่งชี้ที่ 6.7 เด็ก ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานที่ 7 แนวการจัดการศึกษา

- ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาและนำสู่การปฏิบัติได้
อย่างมีประสิทธิภาพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 7.3 มีระบบและกลไกให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายตระหนักและเข้าใจการจั
ดการศึกษาปฐมวัย
- ตัวบ่งชี้ที่ 7.4 สร้างการมีส่วนร่วมและแสวงหาความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และ
ท้องถิ่น
- ตัวบ่งชี้ที่ 7.5 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

- ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาน
ศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 8.4 ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานคุณภาพภายในตาม
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 8.5 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผน
พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 8.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน

3. มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 9.1 เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและบุคลากรในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4. มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 10 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามปรัชญา วิสัยทัศน์ และจุดเน้นของการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 จัดโครงการ กิจกรรมพัฒนาเด็กให้บรรลุตามเป้าหมาย ปรัชญา วิสัยทัศน์ และจุดเน้นการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

5. มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม (1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 11 การพัฒนาสถานศึกษาตามนโยบายและแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น

ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 จัดโครงการ กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนตามนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ความหมายและลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช (2531, 67) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมใน

กระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยมีความหมายถึง วิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญห กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่านตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา การวิจัยแบบนี้จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และกำหนดการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ พร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ นอกจากจะส่งผลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาของผลงานวิจัยและกระบวนการวิจัยในตัวของมันเองอีกด้วย และอีกทางหนึ่งการวิจัยยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ซึ่งสามารถเป็นตัวนำของการพัฒนาไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

สุริยา วีรวงศ์ (2538, 89) ได้กล่าวว่า อูทัย ดุลยเกษม ระบุถึงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนซึ่งเคยเป็นประชากรของการวิจัย กลับบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัย โดยเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย

พันธุ์ทิพย์ รามสูตร (2540, 60-63) ได้สรุปตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของการวิจัยแบบดั้งเดิมและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการวิจัยแบบดั้งเดิมและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยแบบดั้งเดิม	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
รูปแบบ	เป็นพิมพ์เขียวที่กำหนดให้	เน้นกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์
อุดมการณ์/ปรัชญา	เน้นกลุ่มคนชั้นสูง	เน้นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคม คนชายขอบ
จุดมุ่งหมาย	ไม่ผูกพัน ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย	มีพันธกรณีระหว่างนักวิจัยกับชาวบ้านที่จะร่วมกันเพื่อสิทธิของมนุษย์
กรอบการวิจัย	กำหนดโดยนักวิจัยองค์กร	กำหนดโดยประชาชนในพื้นที่
จุดเน้น	วัตถุ เน้นการสร้างสิ่งของ	คน เริ่มที่คนเป็นหลัก ทำให้คนมีคุณค่า สร้างความภาคภูมิใจและกำลังใจ
เป้าหมาย	กำหนดไว้ล่วงหน้า	ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของท้องถิ่นตามเงื่อนไขความเหมาะสม
ยุทธวิธี	เน้นการวางแผนที่อ้างว่าชาวบ้านไม่สามารถวางแผนเองได้	เน้นการมีส่วนร่วม เชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของคน
วิธีการ	เข้มงวดรัดกุม เน้นหลักการวิจัยเชิงปริมาณ มองมิติชุมชนที่ศึกษา และใช้เทคโนโลยีหรือระเบียบวิธีการขั้นสูง	เรียบง่าย ใช้วิธีการที่ชาวบ้านรู้จักและถนัด มองชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และใช้เทคโนโลยีชาวบ้าน
การวิเคราะห์สถานการณ์	เน้นการย่อส่วน (Reductionism)	การมององค์รวม (Holistic Approach)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยแบบดั้งเดิม	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
รูปแบบการพัฒนา	ควบคุม ชี้นำและให้แรงจูงใจเป็นวัตถุประสงค์ เน้นการทำงานตามแผนและส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งพา	ปลดปล่อย สร้างกำลังอำนาจในการคิดและต่อรองให้สำเร็จในสิ่งที่ได้กระทำ โดยมีแรงจูงใจคือความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตน และเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งพาตนเอง
มองชาวบ้าน	เป็นผู้รับประโยชน์จากความสำเร็จของโครงการวิจัย	เป็นผู้ทำประโยชน์ เป็นผู้ลงมือกระทำ โครงการสำเร็จ และมีส่วนร่วม
ผลลัพธ์ (Output)	เน้นวัตถุประสงค์ที่เป็นผลผลิตของโครงการ เช่น รั้ว ถนน อาคาร เป็นต้น	ไม่เน้นวัตถุประสงค์ แต่เน้นความสามารถของชุมชน เน้นการเรียนรู้ ความพอใจ ความหลากหลาย กำลังใจและแรงใจของประชาชน

อรุณรุ่ง บุญชนันตพงศ์ (2549, 25) ได้สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในทางที่จะให้ความร่วมมือกันหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน

2) ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหามีผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคนในชุมชน

3) มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

4) ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

อมรวิรัช นาคกรทรรพ และดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว (2541, 8 - 11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการประสานพื้นที่

1) การคัดเลือกชุมชน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้วิจัยในการสำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนทุกด้าน

2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เพื่อปูทางไปสู่การผลักดันให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกของชุมชน

ขั้นเตรียมการประสานพื้นที่นี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าผู้วิจัยไม่สามารถบูรณาการตนเองเข้ากับชุมชนได้ ไม่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดโครงการได้ก็จะเป็นการยากที่จะก้าวไปสู่ขั้นต่อไป ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชนเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มวิจัย

ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

1) การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น โดยดำเนินการศึกษาร่วมกับชุมชน

2) การกำหนดปัญหา เลือกลงและกำหนดปัญหา มีการลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ จะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในการเลือกและกำหนดปัญหา

3) การร่วมกันออกแบบการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล อะไร อย่างไร ส่วนใดจะใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจจะใช้การอภิปรายกลุ่ม จะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนานเท่าไร ใครจะรับผิดชอบเก็บข้อมูลในเรื่องอะไรบ้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนคัดเลือกสมาชิกในชุมชนที่มาร่วมควรจะเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้เมื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปแล้ว สมาชิกของชุมชน

ก็จะได้ทราบถึงสถานการณ์ของปัญหาที่ได้มีการหยิบยกมา

4) การนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบ และเป็นการร่วมกัน ยืนยัน และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอันจะเป็นประโยชน์ต่อ การนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนามุ่งแก้ปัญหาชุมชน

1) กำหนดโครงการเพื่อแก้ปัญหา โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ระบุ กิจกรรมต่าง ๆ ขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนใน การดำเนินกิจกรรม จัดทำตารางและกำหนดเวลาที่จะดำเนินตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

ในขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ ยังเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ผู้วิจัย นอกจากจะเป็นผู้ที่ยกย่องกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยอาจจะต้องทำ หน้าที่ในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น แนะนำช่องทางในการหาแหล่งทรัพยากร หรือแหล่งที่ให้การ สนับสนุนจากภายนอกชุมชน นอกเหนือจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาใช้ดำเนินงาน

2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีแกนนำหรือกลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มทำงาน แต่ ละกลุ่มนี้จะต้องเป็นกลุ่มบุคคลที่สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับ

สิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้คือ การกระจายหน้าที่ ความรับผิดชอบต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกของ ชุมชน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำงาน ระหว่างสมาชิกชุมชนกับผู้วิจัย และการมอบหมายงานให้ตรงกับ ศักยภาพและความสามารถของบุคคล การกระจายทรัพยากร และการให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานต่าง ๆ

ในการกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงาน จำเป็นต้องอาศัยความรู้ และทักษะเฉพาะบาง ประการ รวมทั้งเทคนิคการบริหารงาน การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา เพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ในการ ปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่การรับผิดชอบของผู้วิจัยในการจัดอบรมหรือจัดหาวิทยากรภายนอกหรือ แม้แต่ในชุมชนเองที่จะเสริมความรู้ ทักษะให้กับสมาชิกทั้งก่อนและขณะปฏิบัติการ

3) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อดูปัญหาและ อุปสรรคในการปฏิบัติงานว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไข โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปตาม แผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขั้นตอนนี้สมาชิกของชุมชนยังมีส่วนร่วม และเป็นผู้ดำเนินการติดตาม และประเมินผลโครงการ ดังนั้น กลุ่มติดตามและประเมินผล จะได้รับการฝึกอบรมความรู้และเทคนิค ในการติดตามและประเมินผลอย่างง่าย ๆ จากผู้วิจัยก่อนที่จะปฏิบัติงานเพื่อความเหมาะสมอาจมีการ

จัดตั้งกลุ่มติดตาม และประเมินผลกลุ่มใหม่ขึ้นอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ เพื่อทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะเพื่อป้องกัน
อคติที่จะเกิดขึ้นในการติดตามและประเมินผล

สรรพค์ วรอินทร์ และคณะ (2543, 114) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา เป็นการที่สมาชิกฝ่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม
ในการศึกษาศูนย์เด็กเล็ก วิเคราะห์ศูนย์เด็กเล็ก ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในศูนย์เด็ก
เล็กร่วมกัน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกได้
เรียนรู้สภาพของศูนย์เด็กเล็ก วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นใน
การจัดทำและประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่วมวางแผน เป็นการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของศูนย์เด็ก
เล็ก แล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้ว ก็นำมาอภิปรายแสดง
ความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนว
ทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้เพื่อการวิจัย

ขั้นที่ 3 ร่วมดำเนินการ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนา
หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการ
เข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอกในกรณีที่มีความจำเป็น

ขั้นที่ 4 ร่วมรับผลประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดการแจกจ่าย
ผลประโยชน์จากกิจกรรมการวิจัยในชุมชนในพื้นที่เท่าเทียม เสมอภาคกัน

ขั้นที่ 5 ร่วมติดตามประเมินผล การดำเนินงานวิจัย และผลของการพัฒนาจากการ
ดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป การเปิดให้
ประชาชนหรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวิจัยนั้น นับได้ว่าเป็นคุณค่าโดยแท้

ตอนที่ 5 บริบทชุมชนตำบลโคกโคเต่า จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพทั่วไป (แผนยุทธศาสตร์พัฒนาประจำปี 2553-2557 องค์การบริหารส่วนตำบล
โคกโคเต่า, 2552, 3-12)

1. ที่ตั้ง

ตำบลโคกโคเฒ่า อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 8 กิโลเมตร สามารถเดินทางติดต่อได้โดยถนนสายสุพรรณบุรี – ป่าโมก และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340

2. เนื้อที่

ตำบลโคกโคเฒ่า มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 26.0 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 16,350 ไร่

3. ภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเกือบทั้งตำบล และพื้นที่บางส่วนเป็นที่ดอน การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือคลองระบายน้ำสุพรรณสาม และคลองธรรมชาติสามหน่อ - นาคู

4. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลดอนตาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี, ตำบลไผ่ขวาง อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลจรเข้ใหญ่ ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลไผ่ขวาง, ตำบลท่าระหัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

5. จำนวนหมู่บ้าน มี 4 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เต็มหมู่บ้าน 4 หมู่บ้านโดยแยกพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลหมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเฒ่า

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	ชื่อผู้นำ (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน)
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านโคกโคเฒ่า	993	1,058	2,051	641	นายวิโรจน์ คงดี
2	บ้านลำยาง	133	156	289	83	นายประมล ยืนยงค์
3	บ้านสามหน่อ	559	596	1,155	303	นายอรุณ พานทอง
4	บ้านลาดบัวขาว	164	177	341	104	นายสำรวม อัจฉริยาการุณ
		1,849	1,987	3,836	1,131	

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเฒ่า, 2552, 4

6. ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 3,836 คน แยกเป็นชาย 1,849 คน หญิง 1,987 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 147.54 คน / ตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 งานทะเบียนราษฎร อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี)

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

อาชีพของประชากรในเขตตำบลโคกโคเตม่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างค้าขาย รับราชการ และพนักงานของรัฐและเอกชน

อาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชากรภายในตำบลมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกรรม โดยพืชที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว, ไม้ผล เช่น มะม่วง มะพร้าว ฝรั่ง ชมพู่ ฯลฯ, พืชไร่ เช่น ข้าวโพด, พืชผัก เช่น แตงกวา คื่นช่าย กวางตุ้ง มะเขือ ถั่วฝักยาว ใบโหระพา พริก ผักชี ต้นหอม บวบ ฯลฯ

ด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครอบครัว และบางส่วนนำมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม

ด้านอุตสาหกรรม ภายในตำบลมีโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานทำขนมปัง โรงงานกรอบรูป โรงงานผลิตไม้แปรรูป

2. หน่วยธุรกิจในเขตตำบล

- สถานบริการน้ำมัน	6	แห่ง
- ร้านกลึงเครื่องจักรกล	1	แห่ง
- ร้านผลิตภัณฑืการเกษตร	2	แห่ง
- ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า	3	แห่ง
- โรงงานทำขนมปัง	1	แห่ง
- โรงงานกรอบรูป	1	แห่ง
- คู่มือรถยนต์	4	แห่ง
- คู่มือรถจักรยานยนต์	7	แห่ง
- ตลาดนัด	2	แห่ง

สภาพสังคม

1. การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองสุวรรณ

- โรงเรียนประถมศึกษา/มัธยมศึกษาขยายโอกาส 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดโคกโคเฒ่า
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง
- มหาวิทยาลัย 1 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

2. สถานบันและองค์การทางศาสนา

- วัด (ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1,3) 2 แห่ง ได้แก่ วัดหน่อสุวรรณ และวัดโคกโคเฒ่า

3. การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านดอนขุนราม หมู่ที่ 1 และ สถานีอนามัยโคกโคเฒ่าหมู่ที่ 3

- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- จุดบริการประชาชน (บ้อมตำรวจ) 1 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ประจำการ 3 นาย

5. แหล่งน้ำธรรมชาติ

- คลองระบายน้ำสุพรรณสาม 1 สาย
- คลองธรรมชาติสามหนอง – นาคู 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม

การคมนาคมทางบกโดยรถยนต์ ทั้งภายในตำบลและระหว่างตำบลมีความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากได้มีโครงการปรับปรุงถนนในเขตตำบลอย่างต่อเนื่อง โดยมีเส้นทางที่สำคัญภายในตำบล ดังนี้

- ถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 329 ผ่านตำบลโคกโคเฒ่า เข้าสู่เขตอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3451 ผ่านตำบลท่าระหัด ไร่ขวาง และ โคกโคเฒ่า
- ถนนกรมโยธาธิการ หมายเลข สพ 2014 (บ้านไผ่เกาะโพธิ์งาม-บ้านคันลำ) ระยะทาง 6.9 กิโลเมตร
- ถนนกรมโยธาธิการ หมายเลข สพ 2026 (บ้านสามก๊ก-วัดหน่อสุวรรณ) ระยะทาง 2.198 กิโลเมตร

- ถนนกรมโยธาธิการ หมายเลข สพ 2051 (บ้านโคกโคเต้มา-บ้านทับน้ำ) ระยะทาง 4.267 กิโลเมตร

- ภายในตำบล มีรถโดยสารประจำทางภายในตำบล คือ รถสองแถวสายไผ่ขวาง-ลาดताल วิ่งให้บริการ

2. การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข (จุดบริการย่อย)	1	แห่ง
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	10	ตู้

ปัจจุบันโทรศัพท์ได้ทำการขยายเข้าสู่ตำบลครบทุกหมู่บ้านแล้ว

3. การไฟฟ้า

- ไฟฟ้าเข้าถึงครบทั้งหมด	4	หมู่บ้าน
- จำนวนหมู่บ้านที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง	-	หมู่บ้าน
- จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรทั้งหมดในตำบล		

4. การประปา

มีประปาใช้ครบทุกหมู่บ้านครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ จำนวน 1,129 ครัวเรือน แยกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1	จำนวน	641 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 2	จำนวน	82 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 3	จำนวน	302 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 4	จำนวน	104 ครัวเรือน

ครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ จำนวน 2 ครัวเรือน แยกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1	จำนวน	0 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 2	จำนวน	1 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 3	จำนวน	1 ครัวเรือน
- หมู่ที่ 4	จำนวน	0 ครัวเรือน

ตึกน้ำดื่ม จำนวน 5 ตู้

5. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ประปาหมู่บ้าน	จำนวน	13 แห่ง

ข้อมูลอื่น ๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

- ป่อทราย จำนวน 1 ป่อ

2. มวลชนจัดตั้ง

- กลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 350 คน
 - อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 4 หมู่บ้าน
 - อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 1 รุ่น

3. การรวมกลุ่มของประชาชน

- กลุ่มอาชีพ จำนวน 6 กลุ่ม
 - กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 4 กลุ่ม

ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของท้องถิ่น

1. จำนวนบุคลากร

ตารางที่ 2.3 จำนวนบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับบริหาร

ประเภท	จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
คณะผู้บริหาร	4	-	4
สมาชิกสภาฯ	8	-	8
รวม	12	-	12

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเฒ่า, 2552, 13

ตารางที่ 2.4 จำนวนบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแยกตามหน่วยงาน

ประเภท	จำนวน (คน)										รวม
	สำนักงานปลัดฯ		ส่วนการคลัง		ส่วนโยธา		ส่วนการศึกษาฯ		ส่วนสาธารณสุขฯ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พนักงานส่วนตำบล	1	3	-	3	1	-	-	2	-	-	10
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
พนักงานจ้าง	3	1	-	-	-	-	-	3	4	-	11
รวม	4	4	-	4	1	-	-	5	4	-	22

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเฒ่า, 2552, 13

ตารางที่ 2.5 จำนวนบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแยกตามระดับการศึกษา

ประเภท	การศึกษา								รวม
	ประถมศึกษา		มัธยม/อาชีวะ		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
คณะผู้บริหาร	1	-	3	-	-	-	-	-	4
สมาชิกสภาฯ	4	-	4	-	-	-	-	-	8
พนักงานส่วนตำบล	-	-	1	-	-	8	1	-	10
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-	-	1	-	-	1
พนักงานจ้าง	1	4	2	2	1	1	-	-	11
รวม	6	4	10	2	1	10	1	-	34

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเต้, 2552, 13

2.ด้านงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 2.6 งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายการ	รายได้(บาท)		
	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
รายได้จากภาษีอากร	197,049.23	225,335.94	218,212.63
รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร	184,328.59	167,935.60	87,396.13
ภาษีจัดสรร	8,006,284.62	7,345,902.23	6,877,843.09
เงินอุดหนุนทั่วไป	2,436,718.00	3,112,216.00	5,567,360.84
เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ/ระบุวัตถุประสงค์	5,455,109.00	1,966,055.00	-
รวม	16,279,489.44	12,817,444.77	12,750,812.69

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโคเต้, 2552, 13

เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

งานสาธารณสุข

- รถยนต์บรรทุกขยะ	จำนวน	1 คัน
- เครื่องพ่นหมอกควัน	จำนวน	3 เครื่อง
- เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงดันของเหลวตั้งพื้น	จำนวน	1 เครื่อง

งานสำนักงาน

- รถยนต์ส่วนบุคคล	จำนวน	1 คัน
- รถจักรยานยนต์	จำนวน	1 คัน
- เครื่องคอมพิวเตอร์	จำนวน	10 เครื่อง
- เครื่องถ่ายเอกสาร	จำนวน	2 เครื่อง
- เครื่องโทรสาร	จำนวน	1 เครื่อง

การสรุปสถานการณ์การพัฒนา

ตารางที่ 2.7 จำนวนโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนา 3 ปี

ยุทธศาสตร์	ปีที่ 1 พ.ศ. 2551		ปีที่ 2 พ.ศ. 2552		ปีที่ 3 พ.ศ. 2553		รวม	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ	จำนวนโครงการ	งบประมาณ	จำนวนโครงการ	งบประมาณ	จำนวนโครงการ	งบประมาณ
1.ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	31	26,213,000	25	17,771,108	23	24,128,082	79	68,112,190
2.ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ	2	450,000	3	850,000	2	450,000	7	1,730,000
3.ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2	120,000	2	120,000	2	120,000	6	360,000
4.ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต	29	4,241,620	17	2,984,160	17	3,726,375	63	10,952,155
5.ด้านการพัฒนาการเกษตร	2	280,000	3	330,000	2	210,000	7	820,000
6.ด้านการพัฒนาบริหารจัดการ	10	1,346,000	8	786,000	6	1,200,000	24	3,332,000
รวม	76	32,650,620	58	22,841,268	52	29,834,457	186	85,306,345

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบล, 2552, 32

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับต้นแบบ

ความหมายของต้นแบบ

คำว่า “ ต้นแบบ ” มีคำหลายคำที่มีความหมายในการทำงานเดียวกันได้แก่ รูปแบบ แบบจำลอง (Model) แบบฉบับ แบบแผน (Pattern) ได้มีผู้ให้ความหมายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า ต้นแบบ หมายถึง แบบดั้งเดิม, แบบที่มีมาแต่แรก, แบบที่ทำขึ้นไว้แต่แรก, สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นแบบฉบับ ใช้เป็นต้นเค้าสำหรับสร้างสิ่งอื่นให้มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

พระเทพโศภณ (ประยูร ธมมจิตโต) (ม.ป.ป.) ได้สรุปความสำคัญของคำว่า “ต้นแบบ” ว่ามี 2 นัย นัยแรก คือ ต้นแบบในฐานะเป็นแม่แบบ เพื่อให้ผู้ดูแบบได้เอาอย่าง ศึกษาตามพฤติกรรมต้นแบบ แล้วทำตามแบบ เลียนแบบ ต่อมาก็อาจ ประยุกต์แบบ และ นัยที่สอง คือ ต้นแบบในฐานะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นกำลังใจแก่ผู้ดูแล กระตุ้นให้ผู้ดูแบบสร้างสรรค์สิ่งดีงาม ต้นแบบตามนัยนี้อาจไม่ต้องการถ่ายทอดจากต้นแบบสู่ผู้ดูแบบ ไม่ต้องสอนกันตรง ๆ เพียงแค่ผู้ดูแบบได้เห็น ได้รับฟังต่อ ๆ กันมา ได้รับรู้ ก็เกิดความปลื้มปีติ ศรัทธาเชื่อมั่น เป็นขวัญกำลังใจ แม้ไม่รู้จัก แม้เพียงแค่มองผู้ดูแบบก็ได้อันสงค์มากมาย สวัสดิ์ สุขคนธรังสี (2520, 206) ทิศนา แหมมณี (2551, 1) ให้ความหมายรูปแบบหมายถึงตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือ เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจ ปรากฏการณ์

สุบรรณ พันธ์วิศวาส และ ชัยวัฒน์ ปัญงพงษ์ (2522, 22-23) ให้ความหมายว่า แบบจำลองเท่ากับการย่อหรือเลียนแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงของปรากฏการณ์ใด ปรากฏการณ์หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และเป็นระเบียบ

บุญชม ศรีสะอาด (2533, 19) ให้ความหมายของ รูปแบบว่าเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบหมายถึงแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

อย่างไรอย่างหนึ่งต่อไปโดยสรุป รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวแทนของโครงสร้างทางความคิด หรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2536, 25) ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือ วิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏในลักษณะของการสื่อสารในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง รูปแบบจึงเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ หรือเป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่างเป็นแผนผังหรือแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ

Longman (1981, 668) ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หรือ Model เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรูปแบบจะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แบบจำลองสิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท ให้ความหมายไว้ 3 ความหมาย ลักษณะ คือ

1. รูปแบบ หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริง ซึ่งเท่ากับ แบบจำลอง
2. รูปแบบ หมายถึง สิ่งของหรือคนก็นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ
3. รูปแบบ หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

Good (n.d.) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม ตามความหมายดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบ คือ แบบจำลองของสิ่งที่เป็น

Stoner และ Wankle (n.d.) Nadler (n.d.) และ Mescon และ Khedouri (n.d.) ให้คำนิยามรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการของปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้ง่ายขึ้น

Hausser (n.d.) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไปว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง

Keefe (n.d.) ให้ความหมายของรูปแบบทางจิตวิทยาว่า รูปแบบการคิด (Cognitive style) หมายถึง หนทางหรือวิธีการที่บุคคลชอบใช้ในการรับรู้ เก็บรวบรวม ประมวล ทำความเข้าใจ จัดจำ ข่าวดสารข้อมูลที่ได้รับ และใช้ในการแก้ปัญหา โดยรูปแบบการคิดของแต่ละบุคคลมีลักษณะค่อนข้างคงที่ และรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ ความคิด และความรู้สึกที่บุคคลใช้ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนอย่างค่อนข้างคงที่

ประเภทของต้นแบบ

โอภาส เขียมสิริวงศ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงประเภทของต้นแบบว่ามี 4 ประเภท คือ

1. **ตัวต้นแบบชนิดปะติดปะต่อ (Patched-Up Prototype)** เป็นตัวต้นแบบที่สร้างขึ้นทีละส่วนแล้วนำมาปะติดปะต่อกัน คล้ายการนำขนมปังมาซ้อนชั้นกัน เช่น การสร้างวงจรรวม เป็นต้น ในลักษณะของระบบสารสนเทศ คือ ระบบที่มีคุณสมบัติที่จำเป็นในการทำงานทั้งหมด แต่ยังไม่มีความมีประสิทธิภาพเท่าไรนัก ทำให้ผู้ใช้สามารถเห็นภาพรวมทั้งระบบว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง แต่ยังไม่สามารถ นำแต่ละส่วนมาใช้งานได้จริง

2. **ตัวต้นแบบที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้จริง (Nonoperational Prototype)** เป็นตัวต้นแบบที่สร้างขึ้นเพื่อทดสอบผลกระทบบางอย่าง เช่น การสร้างตัวต้นแบบรถยนต์เพื่อทดสอบแรงลมในอุโมงค์ ซึ่งใช้รถที่มีรูปแบบและอุปกรณ์ที่สามารถทดสอบได้ แต่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ การสร้างตัวต้นแบบนี้จะทำการเขียนรหัสโปรแกรมให้ผู้ใช้เห็นเพียงส่วนของอินพุทและเอาต์พุทเท่านั้น อาจจะไม่มีส่วนของการประมวลผล นั่นคือจะไม่มีส่วนของกระบวนการ

3. **ตัวต้นแบบที่ใช้ได้เพียงส่วนเดียว (First-Of-A-Series Prototype)** เป็นตัวต้นแบบที่เป็นเหมือนตัวต้นแบบนำร่องให้ผู้ใช้ได้ใช้ในส่วนหนึ่งให้เห็นถึงผลกระทบต่างๆ ก่อนที่จะใช้ระบบจริงเต็มรูปแบบเพื่อให้มีผลกระทบน้อยที่สุด ตัวอย่าง ในบริษัทหนึ่งมีหลายเครือข่ายได้จัดทำระบบคอมพิวเตอร์ขึ้นเพื่อใช้ในการเช็คสินค้าที่สั่งซื้อ เขาจะใช้ตัวต้นแบบเพื่อทดสอบก่อนใช้งานจริงในทุกบริษัทเครือข่าย โดยทดลองใช้เพียงบริษัทหนึ่งก่อน เป็นต้น หรือการวางตู้ฝาก-ถอน ไว้บางจุด เพื่อให้ลูกค้าทดลองใช้งาน

4. **ตัวต้นแบบที่เลือกบางส่วน (Select Features Prototype)** เป็นตัวต้นแบบที่ใช้ 3 แบบแรกมารวมกัน ในการเลือกใช้รูปแบบ โดยอาจสร้างต้นแบบในการปฏิบัติงานบางส่วนแต่ไม่ใช่ทั้งหมด ซึ่งจะเป็นการช่วยให้สร้างระบบในส่วนที่ซับซ้อนง่ายขึ้น อย่างในกรณีการสร้างระบบโดยในระบบนั้นมีเมนูซึ่งประกอบกันด้วยหลายรายการ เช่น 5 รายการ คือ การเพิ่มรายการ การลบรายการ การแก้ไข

รายการ การค้นหารายการ การพิมพ์รายการ ซึ่งเราอาจให้ผู้ใช้ได้ใช้เพียง 3 ส่วนก่อน คือ รายการเพิ่มรายการ การลบรายการ การแก้ไขรายการ หรือร้านขายสินค้าในปั๊มน้ำมัน ลูกค้าสามารถจดรถ ทานอาหารจานด่วนได้ และซื้อสินค้าบางรายการได้ เป็นต้น แล้วค่อยพัฒนาระบบไปเรื่อยในระหว่างมีการทดสอบใช้ตัวต้นแบบ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุจดาว สุภากร (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน 2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกรายวิชาเอก รายประสบการณ์การสอน โดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน 3. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกรายอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก และพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบูรณาการ การเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก 4. แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้แก่ 1) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ วัย และพัฒนาการของเด็ก 2) จัดจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 20 คน ต่อครู 1 คน เพื่อที่จะได้ดูแลได้ทั่วถึง 3) ส่งเสริมกระบวนการสังเกต การฟัง การตั้งคำถาม การกล้าแสดงออก 4) จัด

กิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก 5) ผู้สอนควรประเมินพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน และ 6) ผู้สอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

อรุณี นาคกล่อม (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงาน และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 372 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 65 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองระดับปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา รายได้ของครอบครัว/เดือน และอาชีพของผู้ปกครอง ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงาน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว/เดือนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการบริหารงานอาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงาน จำแนกตามอาชีพ ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนการบริหารงานธุรการการเงิน และพัสดุไม่แตกต่างกัน และ 7) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงาน และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริหารงานพบว่าทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรณี ดุจดา (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีขั้นตอนการพัฒนา คู่มือ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ 2) การพัฒนา คู่มือ 3) การทดลองใช้คู่มือ 4) การประเมินและแก้ไขปรับปรุงคู่มือโดยทดลอง ใช้คู่มือกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง จำนวน

50 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยประกอบด้วย คู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย แบบประเมิน ความคิดเห็นและแบบ สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบ t-test dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและ ความต้องการพัฒนาคู่มือ พบว่า ประธานกรรมการบริหาร สมาชิก และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการให้มีการพัฒนาคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยมีลักษณะรูปเล่ม น่าสนใจตัวอักษรมีขนาดตัวโต ชัดเจน ควรใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย การนำเสนอ เนื้อหาควรแยกเป็นเรื่อง มีตัวอย่างและรูปภาพประกอบ ผลการพัฒนาคู่มือ พบว่า คู่มือประกอบด้วย วัตถุประสงค์ คำแนะนำ การศึกษาคู่มือ และเนื้อหาเกี่ยวกับการ บริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยเนื้อเรื่องย่อย 5 ด้านคือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการนิเทศติดตาม ประเมินผลและ รายงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยหน่วย ย่อย 3 หน่วยคือ หน่วยย่อยที่ 1 หลักสูตร เนื้อหา และพัฒนาการเด็ก หน่วยย่อยที่ 2 แนวการ จัด ประสพการณ์ ตารางกิจกรรมประจำวัน การจัดสภาพแวดล้อมและหน่วยย่อยที่ 3 การประเมิน พัฒนาการเด็กเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยและประสิทธิภาพ ของคู่มือเท่ากับ 94.10/83.20 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าประสิทธิภาพมาตรฐาน 80/80 ผลการทดลองใช้คู่มือ พบว่า ประธาน กรรมการบริหาร สมาชิกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสนใจในการเรียนรู้จากคู่มือศึกษา คู่มือ และดำเนินการ ตามคำแนะนำการศึกษาคู่มือตามลำดับ ผลการประเมินคู่มือ พบว่า ประธาน กรรมการ สมาชิกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การเตรียมความใน การจัด การศึกษาปฐมวัย สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนและหลังศึกษาคู่มือ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดเห็นว่าคู่มือ มีความเหมาะสมมากในทุกด้าน ด้านรูปแบบ คู่มือมีความเหมาะสมคือ ตัวอักษร มีขนาดตัวโต อ่านง่าย ชัดเจน ภาษาที่ใช้ ขนาดรูปเล่ม รูปภาพประกอบเหมาะสม ด้านเนื้อหา กำหนด วัตถุประสงค์ขอบข่ายเนื้อหา คำแนะนำการศึกษาคู่มือ กำหนดไว้ชัดเจนและด้านการนำไปใช้ระบุขั้นตอนการนำไปใช้ชัดเจนศึกษาคู่มือ แล้วมีความรู้ความ เข้าใจนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษาคู่มือไปเป็น แนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้และ ควรปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้รูปเล่มทนทาน จัดทำรูปภาพและตัวอย่างประกอบการนำไปใช้

ไพรินทร์ บุหลัน (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษาใน จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

ศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 150 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และเจ้าคณะตำบลศึกษานิเทศก์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 70 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรท้องถิ่นเป็นนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนอนุบาลลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน โครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 8 หน่วย แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพจำนวน 40 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่าง เรียนของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษาที่พัฒนาสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัย ศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุทธนา มิ่งเมือง (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี พบว่า การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคตในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 4 ด้าน คือ ด้านการบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านส่งเสริมสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย ส่วนด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อยู่ในระดับดี ส่วนแนวทางในการพัฒนาด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรมีห้องโสตทัศนศึกษา เครื่องเล่นสนาม สอนพิเศษตอนเย็น และฝึกฝนให้นักเรียนเขียนอ่านคล่อง ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย ควรจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน ควรมีห้องน้ำและห้องส้วมให้เพียงพอ ควรติดมุ้งลวดทุกห้อง ควรขยายพื้นที่ และขยายการสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านบุคลากรควรเพิ่มจำนวนครู และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประสานงานกับทุกฝ่าย มีการประชาสัมพันธ์ และแจกเสื้อผ้าให้เด็กเล็ก

ช่อ สันธนิพัฒน์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบน่าอยู่ดีเด่นโรงเรียนเทศบาล 4 วัดศรีบัวบาน สุพรรณบุรี เป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนเทศบาล 4 วัดศรีบัวบาน จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบน่าอยู่ดีเด่นโรงเรียนเทศบาล 4 วัดศรีบัวบานสุพรรณบุรี เป็นเลิศ ประกอบด้วย

1) ด้านการวางแผน โดยการแสดงถึงภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้วยการเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินงานร่วมกับบุคลากร เป็นผู้ประสานงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน โดยการกำหนดผู้รับผิดชอบในการมอบหมายภารกิจที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ การมอบหมายให้มีคณะกรรมการประสานงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับดูแลให้ภารกิจเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนางานให้เหมาะสม 3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล โดยการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศงานปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงให้เหมาะสมโดยการให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมและปรึกษาหารือแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อนำผลการปฏิบัติมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ 5) ผลสำเร็จของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบน่าอยู่ดีเด่น พบว่า มีหน่วยงาน สถานศึกษาต่าง ๆ มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมากและโรงเรียนได้รับรางวัล ชุมชนไว้วางใจให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนและบริจาคตทรัพยากรเป็นจำนวนมาก

นางลักษณิ โกศรี (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 10 คน และผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4487 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 7 ด้าน คือ ด้านคุณภาพเด็ก ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน 2) โมเดลโครงสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารจัดการ บุคลากร วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ความปลอดภัย อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน และคุณภาพเด็ก และ 3) สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามภูมิภาคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาคใต้มีปัญหาการจัดการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ

พิทยาภรณ์ มานะจตุ และคณะ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กต้นแบบในอุดมคติแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาศูนย์เด็กเล็กตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วิธีดำเนินการ ใช้การจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมปฏิบัติการ สังเกต และจดบันทึก พัฒนาระบบ และรูปแบบการเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบการบริหารโดยคณะกรรมการตนเองโดยฝากงานไว้กับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนแก้วให้กำกับ ดูแลและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ประสานการนิเทศเดือนละ 2 ครั้ง แล้วรายงานให้ผู้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลทราบ มีหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามาดูแลสุขภาพเด็ก ตัวแทนชุมชนเข้ามาให้ความรู้เด็ก และหน่วยงานเอกชน ห้างร้านสนับสนุนทรัพยากรบ้าง บุคลากรของศูนย์มีการพัฒนา โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านกิจกรรม ด้านบริการ และด้านบริหารบุคลากร ได้พัฒนานวัตกรรมเฝ้าระวังการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการขับเคลื่อนงานพัฒนาของบุคลากร 6 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง สถานศึกษาที่ให้การสนับสนุน ชุมชน และนักวิจัยหลัก มีการตรวจสอบ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นพาคิด ขั้นพาคำ และขั้นให้นำตนเอง ผลการทดลองใช้นวัตกรรม พบว่า ขั้นพาคิด สร้างความตื่นตัวทางความคิดในการวางแผนเป้าหมายงานและกำหนดวิธีทำงาน ขั้นพาคำ สร้างทักษะและความสามารถในการพัฒนาเครื่องมือในการขับเคลื่อนของแต่ละกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ขั้นให้นำตนเอง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติขับเคลื่อนงานของตนได้ตามเป้าหมาย

นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดรูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดรูปแบบสมรรถนะ พบว่า วิสัยทัศน์สมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมี 7 ด้าน คือด้านการดูแลและพัฒนาศักยภาพ ด้านจริยธรรม

ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในการพัฒนาเด็กเล็ก ด้านภาวะผู้นำ ด้านการนิเทศและการติดตามประเมินผล และด้านการบริหารการจัดการเปลี่ยนแปลง

วัชรวิวรรณ ไชยแสนหา (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนวัดบางปะกอก กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนบางปะกอก กรุงเทพมหานคร ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และศึกษาผลการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย (1) ครูประจำชั้นระดับปฐมวัย ของโรงเรียนบางปะกอก จำนวน 12 คน เป็นผู้ร่วมวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (2) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และครูหัวหน้าสายชั้นในระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน และ (3) ครูประจำชั้นในระดับปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนระดับดี จำนวน 10 คน และครูประจำชั้นในระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนทั่วไป จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า และแบบประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนที่เหมาะสมจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านศักยภาพและความรับผิดชอบของครูปฐมวัย ด้านการพัฒนาผู้เรียนและการดูแลชั้นเรียน และด้านพัฒนาการของผู้เรียน โดยจำแนกเป็น 17 องค์ประกอบย่อย รวม 72 ตัวชี้วัด

Fantuzzo (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอำเภอเมืองขนาดใหญ่ ในโรงเรียนอนุบาล และมัธยม พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาปฐมวัย มี 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนและการเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน สำหรับผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วม พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กปฐมวัยมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อยกว่า ส่วนผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับโรงเรียนในระดับสูงไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็ก

Pena (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาคือ

ภาษา สมาคมของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทักษะคิดของบุคลากรในโรงเรียน วัฒนธรรมสภาพครอบครัว และความไม่ตระหนักของครูเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

Townsend (1999) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้ปกครองบางส่วนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน เพราะไม่มีเวลา ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ การกำหนดตารางการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่ตายตัว การจัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ สถานที่จัดกิจกรรม และวันที่จัดกิจกรรม จากการศึกษายังพบว่า เด็กที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน

Delli Colli (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดและการรับรู้ของผู้ปกครองที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ในความเป็นจริงผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะผู้ปกครองมีความรู้สึกห่างเหิน และไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ วัฒนธรรม ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการในการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ความไม่เข้าใจกันของผู้ปกครอง และโรงเรียนที่เกี่ยวกับความต้องการ และลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

Gibson (1992) ได้ทำการวิจัยกรณีศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับ โดยได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขเด็กให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา บรรยากาศโรงเรียน และผู้นำของโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองทั้งหมดต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็ก การวางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และตรงกับความสามารถของผู้ปกครองและบุคลากรโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน